

Profesyonel basketbolcuların fair play yönelimleri: Senaryo temelli nitel bir analiz Fair play orientations of professional basketball players: A scenario-based qualitative analysis

*Nagihan Kırkoğlu¹, Gülfem Sezen Balçıkanlı²

¹ Gazi Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, nagihankirikoglu@gazi.edu.tr, 0000-0002-1816-6979

² Gazi Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, gsezen@gazi.edu.tr, 0000-0002-0006-2856

ÖZET

Bu çalışmada; profesyonel basketbolcuların fair playe uygun ve fair playe aykırı davranışlara dayalı ikilem öyküleri içeren senaryolar aracılığıyla fair play yönelimlerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Basketbol branşının, yakın temaslı yapısı dolayısıyla maç içerisinde adil ve adil olmayan davranışlarla sıkça karşılaşılabilir. Bu anlamda müsabaka anındaki kritik pozisyonlarda alınan kararlar, maçın gidişatını önemli ölçüde etkileyebilir. Araştırma, Türkiye Basketbol Ligi'nde mücadele eden 12 profesyonel basketbol oyuncusu katılımı ile nitel araştırma yöntemlerinden biri olan fenomenoloji deseni kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aşamasında, her bir sporcuya bireysel bilgi formu uygulanmıştır. Sporculara, araştırmacılar tarafından oluşturulan ve uzman görüşü alınarak hazırlanan; üçü fair playe uygun davranış ve üçü fair playe aykırı davranış içeren altı senaryo sunulmuştur. Sporculardan senaryoda verilen durumu "gördüklerinde, duyduklarında ve yaşadıklarında" ne hissedeceklerine dair oluşturulmuş yarı yapılandırılmış soruları yanıtlamaları istenmiştir. Veriler, tematik analiz tekniği kullanılarak tümdengelsel olarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinde tasarım konularına karar verilmesi, temaların belirlenmesi, kod geliştirme ve kodun doğrulanması ile kullanılması aşamaları sırasıyla uygulanmıştır. Sporcuların senaryolar doğrultusunda vermiş oldukları 99 cevabın "fair playe uygun davranış yönelimi" teması altında toplandığı, 117 cevabın ise "fair playe aykırı davranış yönelimi" teması altında toplandığı tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre; fair ve fair playe aykırı davranışları içeren senaryolara verilen yanıtlar, sporcuların, böyle bir durumu gördüklerinde ve duyduklarında fair play anlayışına uygun davranış sergileme, ancak aynı durumu yaşadıklarında ise fair playe uygun olmayan davranış sergileme yöneliminde olduklarını göstermektedir.

ABSTRACT

This study aims to determine the fair play orientations of professional basketball players through scenarios that include dilemma stories based on fair play and unfair behaviors. Due to the close contact nature of basketball, fair and unfair behaviors can be encountered frequently during the game. In this sense, decisions made in critical positions at the moment of the game can significantly influence the course of the game. The research was conducted with 12 professional basketball players competing in the Turkish Basketball League using phenomenology design, one of the qualitative research methods. In the data collection phase, an individual information form was applied to each athlete. The athletes were presented with six scenarios, three of which included fair play behaviors and three of which included unfair behaviors created by the researchers and prepared with expert opinion. The athletes were asked to answer semi-structured questions about how they would feel when they "saw, heard, and experienced" the situation given in the scenario. The data were analyzed deductively using the thematic analysis technique. In the data analysis, the stages of deciding on the design issues, determining the themes, developing the code, verifying the code, and using the code were applied, respectively. It was determined that 99 answers the athletes gave in line with the scenarios were grouped under the theme of "fair play appropriate behavioral orientation," and 117 were grouped under the theme of "unfair behavioral orientations." According to the results, the responses to the scenarios, including fair and unfair play behaviors, show that the athletes tend to exhibit behaviors by understanding fair play when they see and hear such a situation. Still, when they experience the same situation, they tend to exhibit behaviors not by fair play.

Anahtar Kelimeler: Fair Play, Basketbol, Senaryo, Yönelim, İkilem öyküleri

Keywords: Fair Play, Basketball, Scenario, Orientation, Dilemma stories

Citation: Kırkoğlu, N. & Sezen Balçıkanlı, G. (2024). Profesyonel basketbolcuların fair play yönelimleri: Senaryo temelli nitel bir analiz, *Herkes için Spor ve Rekreasyon Dergisi*, 6 (1), 92-108.

Gönderme Tarihi/Received Date:
17.02.2024

Kabul Tarihi/Accepted Date:
29.03.2024

Yayınlanma Tarihi/Published Online:
30.03.2024

<https://doi.org/10.56639/jsar.1438759>

*Corresponding author:
nagihankirikoglu@gazi.edu.tr

GİRİŞ

Spor, bireysel ve sosyal gelişim açısından gerekli olan ahlaki norm ve değerlerin aktarılabilirdiği (Kaye & Ward, 2010), sıkı çalışma, özveri ve azim gibi erdemlerin sergilenmesi için uygun bir ortam sağlayan (Kavussanu, Roberts & Ntoumanis, 2002) ve eğitim potansiyeli açısından önemli bir organizasyon olarak kabul edilmektedir (Andersson, 2020; Serrano-Durá, Molina & Martínez-Baena, 2021). Sporda, bireysel ve takım olarak hedeflere ulaşmayı amaçlayan davranışların temel düzenleyicilerini kurallar oluşturmaktadır (Bronikowska vd., 2019). Ancak, sporun sosyal çevresi göz önüne alındığında, motivasyonel ve ahlaki özelliklerin, doğrudan veya dolaylı olarak olumsuz davranışları kolaylaştırma veya engelleme potansiyeline sahip olduğu belirtilmektedir (Kavussanu, 2019; Laughlin, 1999). Spor, olumlu sonuçlar doğurabilecek şekilde rakibine yardım etmek ve takım arkadaşlarını cesaretlendirmek gibi pozitif görülen davranışların yanı sıra yalan söyleme, kışkırtma ve diğer kişilerin sakatlanmasına neden olma gibi olumsuz olayları da barındırmaktadır (Kavussanu, 2008; Ponseti, Cantalops & Muntaner-Mas, 2016; Serrano-Durá vd., 2021). Ahlaki karakterin temel prensiplerini ihmal etmek için hiçbir açık neden olmamasına rağmen, özellikle son dönemlerde spor dünyasında kontrolsüz bir şekilde yaygınlaşan birçok olumsuz davranış (Aktaş & Sezen Balçıkanlı, 2023), takım arkadaşları, antrenörler ve taraftarlar tarafından büyük bir hayranlıkla karşılanabilmektedir (Morgulev, Azar, Lidor, Sabag, & Bar-Eli, 2014; Palou vd., 2013). Bunun bir sonucu olarak, saha içinde ya da dışında spor ortamında ve özellikle sporcular arasında sporun özünü ve fair play ruhuna yakışmayan davranışlarda artış gözlemlenmektedir.

Sporcuların sergiledikleri davranışlar sadece spor ortamında değil aynı zamanda sosyal yaşamda yansımaları sebep olabilmektedir. Popülaritesi yüksek ve geniş kitlelere hitap eden basketbol, üst düzey rekabetin yaşandığı bir spor branşıdır. Yakın temaslı bir branş olan basketbolda; saha içerisinde fair playe uygun ve fair playe aykırı davranışlarla karşılaşmaktadır. Artan maddi kazanç hedefleri, başarıya odaklanma ve kazanma hırsı gibi çeşitli baskı unsurları ile sporda ahlaki değerlerin öneminin azalması (Çar ve Sezen-Balçıkanlı, 2021) özellikle profesyonel sporcuların fair playe uygun davranışlar sergileme konusunda zorluklar yaşamalarına sebep olmaktadır. Profesyonel sporcular, bu yoğun ve rekabetçi ortamlarda bulunma ve üst düzey performans sergilemenin (Zarić, Milošević,

Kucic & Mita Dopsaj, 2021) yanı sıra dayanıklılık gösterme, kararlılık sergileme ve maçın seyrini etkileyebilen kritik kararlar alma gibi psikolojik süreçleri başarıyla yürütmek durumundadır. Kendilerini yetkin hissetmek için kazanmaları gereken ve bu nedenle hedefe ulaşmak için ellerinden gelen her şeyi yapacakları ön görülen (Kavussanu, 2019) sporcular tarafından yazılı kurallara uymanın ötesinde bu davranışı daha geniş bir boyutta ele alarak yaşam içerisinde fair playe uygun davranışlar sergilenmesi özellikle bu seviyede daha da kıymetli bulunmaktadır (Simon, Torres, & Hager, 2018).

Bireyler yüksek bir etik farkındalığa sahip olabilir. Ancak ahlaki bir değerlendirmede bulunurken bu farkındalığa uygun davranış sergileme eğiliminde olmayabilir (Karande, Shankarmahesh, Rao, & Rashid, 2000). Ahlaki kuralların sonuçlarla çatıştığı kişisel ikilemlerle karşı karşıya kalan bireyler (Greene, Sommerville, Nystrom, Darley & Cohen, 2001), faydacı sonuçları en üst düzeye çıkaran kişisel ahlaki eylemleri kabul etme eğilimindedirler (Greene & Haidt, 2002; Greene vd., 2001). Daha yüksek seviyelerde mücadele eden sporcuların büyük zorluklarla karşı karşıya gelmeleri (Zarić vd., 2021) kritik kararlar alma süreçlerinde ahlaki ikilemler yaşamalarına sebep olabilmektedir. Ahlaki ikilemlerle karşılaştıklarında; hangi tercihleri yapacaklarını anlamak ve bu tercihlerin arkasındaki düşünce süreçlerini incelemek amacıyla, ahlaki karar verme üzerine yapılan araştırmalarda, katılımcılara ahlaki çatışmalar içeren durumlar sunularak, bu durumlarda nasıl davranılması gerektiği sorulmaktadır (Hoffman, 1990). Spor ortamında sıkça rastlanılan ahlaki ikilem yaratan durumlar (Sezen-Balçıkanlı & Yıldırım, 2011), karşısında sporcuların kararsız kaldıkları ve baskı ve kazanma odaklı bir ortamda, zor şartlar altında toplumla uyumlu davranış sergileme yeteneklerine ya da antisosyal davranışlar sergileme durumlarına yöneliktir (Delrue vd., 2017). Bu ikilemler sonucunda sergilenen davranışların sporcunun gelecekteki eylemlerinin birçok yönünü tahmin etmek için kullanılabilirliği öne sürülmektedir (Morris & Lewis, 2010). Özellikle profesyonel sporcuların sergiledikleri davranış biçimleri, çocuk ve gençlere pozitif rol model olunması ve toplumsal farkındalığın artırılması açısından son derece önemlidir.

Sporun birleştirici yönünün aksine bazen şiddet, zorbalık, sosyal dışlanma gibi olumsuz davranışlara da rastlandığı gibi (Boardley ve Kavussanu, 2009; Kavussanu, 2006; Kavussanu, Seal & Phillips, 2006; Sezen-Balçıkanlı, 2009; Sezen-Balçıkanlı & Yıldırım, 2018) müsabakanın sonucunu etkileyebilecek durumların kimi zaman bireyleri ilkelere dönmeye teşvik ettiği bilinmektedir (Aktaş & Sezen-Balçıkanlı, 2023). Bu bağlamda araştırmada; profesyonel basketbolcuların fair playe uygun ve fair playe aykırı davranışlara dayalı ikilem öyküleri içeren senaryolar aracılığıyla fair play yönelimlerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

GEREÇ ve YÖNTEM

Araştırma Deseni: Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden biri olan fenomenoloji deseni kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bireylerin bir olguyu deneyimleme biçimini ve bu konudaki görüşlerini anlamak, sorunların henüz anlaşılmadığı veya uygun şekilde tanımlanamadığı durumlarda gerçek bakış açılarını keşfetmek amacıyla nitel araştırma modellerinin faydalı ve etkili olduğu ifade edilmektedir (Hancock, Ockleford & Windridge, 2001). Fenomenoloji deseni ise, öznel insan deneyimlerinin belirli bağlamlarda son derece ayrıntılı ve derinlemesine tanımları aranmakta; bu tanımlar, deneyimin belirli bir konumlandırılmaya sahip ve öznel olan temel yapılarını ortaya çıkarmak amacıyla incelenmektedir (Allen-Collinson, 2009).

Katılımcılar: Araştırmaya, amaçlı örnekleme yöntemlerinden olan ölçüt örnekleme ile seçilmiş Türkiye Basketbol Ligi'nde mücadele eden 19-30 yaş aralığında, üst düzey liglerde en az 2 sezon sporculuk deneyimine sahip 12 profesyonel erkek basketbol oyuncusu katılmıştır. Ölçüt örnekleme yönteminde araştırmacının daha önce belirlediği kriter ve esasları karşılayan (Suri, 2011) kişi veya öğeler araştırma grubunu oluşturmaktadır (Patton, 2014).

Veri Toplama Aracı: Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından fair playe uygun ve aykırı fair playe aykırı davranışların yer aldığı ikilem öyküleri içeren senaryolar oluşturulmuştur. Profesyonel basketbolcuların fair play yönelimlerini belirlemek amacıyla üçü fair playe uygun üçü ise fair playe aykırı davranış içeren bu altı senaryo ile her bir senaryoya yönelik 3'er adet yarı yapılandırılmış sorunun yer aldığı bir görüşme formu oluşturulmuştur. Nitel araştırmalarda görüşme, bireylerin deneyimlerini, bakış açılarını ve algılarını kullanarak dünyalarını nasıl şekillendirdiklerini, olaylara hangi perspektiften baktıklarını ve bunları nasıl yorumladıklarını açığa çıkarmayı amaçlamaktadır (Creswell, 2018). Araştırmacılar tarafından oluşturulmuş görüşme formunda yer alan bireysel bilgi bölümü ve senaryolar, alanında uzman akademisyenler tarafından ahlaki ikilem durumu barındırma, açık ve anlaşılır olma gibi kriterler açısından incelenmiş ve sporcuların senaryolarda yer alan durumları gördüklerinde, duyduklarında ve yaşadıklarında ne hissedeceklerine dair senaryolara ait yarı yapılandırılmış sorulara yanıt alınabileceği onaylanmıştır. Oluşturulan senaryolar "fair playe uygun davranış yönelimi" ve "fair playe aykırı davranış yönelimi" temaları altında toplanacak çözümlenmeleri içeren durumlar şeklinde verilmiştir.

Senaryo Örnekleri

Fair playe uygun davranış içeren senaryo: Lig şampiyonluğu maçının son 10 saniyesinde skor iki takım içinde aynıdır. Bu esnada verilen pasın ardından topun hakimiyetini sağlamaya çalışan oyuncu ile pas arası yapmaya çalışan oyuncu arasında yaşanan mücadele sonucunda top dışarıya çıkıyor. Hakem top kaybı kararı verdiği sırada pas arası yapmaya çalışan oyuncu elinin topa temas ettiğini ve topun kendisinden çıktığını ifade ediyor. Böylece hücum kaldığı yerden devam ediyor. Böylelikle maçı karşı takım kazanarak şampiyon oluyor.

- Böyle bir durumu gördüğünüzde ne hissedersiniz? Neden?
- Böyle bir durumu duyduğunuzda ne hissedersiniz? Neden?
- Böyle bir durumu yaşadığınızda (faul yapılan oyuncu siz olsaydınız) ne hissedersiniz? Neden?

Fair playe aykırı davranış içeren senaryo: Playoff serisinde geride olan takımın yer alan bir oyuncu, bir sonraki maçta galip gelme arzusuyla karşı takım oyuncusuna hakemin görmeyeceği şekilde sürekli yakın temasta kalarak, hakemi aldatacak şekilde kendini yere atıyor ve oyuncunun 5 faulle dışarı çıkmasına sebep oluyor. Böylece seride öne geçen takım kendi takımı oluyor.

- Böyle bir durumu gördüğünüzde ne hissedersiniz? Neden?
- Böyle bir durumu duyduğunuzda ne hissedersiniz? Neden?
- Böyle bir durumu yaşadığınızda (oyuncunun 5 faulle çıkmasına sebep olan kişi olsaydınız) ne hissedersiniz? Neden?

Verilerin Analizi: Bu nitel çalışmada yarı yapılandırılmış görüşmelerle tematik analiz kullanılmış ve tematik analiz için tümdengelsel bir yaklaşım benimsenmiştir (Braun & Clarke, 2023; Finlay, 2021). Bu sebeple, tasarım konuları ve nihai temaların belirlenmesi, aşamalı bir kodlama ve yeniden kodlama süreci ve kodun doğrulanması ile kullanılması aşamaları takip edilmiştir. Her bir sporcu için kodlar belirlenerek her bir soruya karşılık gelecek şekilde verilen cevaplar kategorize edilmiştir. Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirliği sağlayabilmek için, veriler ve analizlerin araştırılan bireylerin kontrolüne sunulmasının yanı sıra verilerin ve analizlerin yorumlarının uzman kişilere sunulması tekniklerine başvurulmuştur (Ekiz, 2009). Daha sonrasında kodların çözümlenmesi aşamasında elde edilen veriler, nihai temalar altında toplanacak şekilde yerleştirilmiştir. Ayrıca araştırma dışından iki uzmanla birlikte çalışmayı yürüten araştırmacıların belirlediği temalar altında toplanan veriler karşılaştırılarak görüş birliği ile görüş ayrılığı sayıları ortaya çıkarılmış daha sonrasında ise araştırmanın güvenilirliği, Miles ve Huberman'ın (1994) formülü kullanılarak hesaplanmıştır.

Etik Komisyon İzni: Gazi Üniversitesi Etik Komisyonunun 27.12.2022 tarih ve 22 sayılı toplantısında E-77082166-604.01.02-556764 sayılı, 2023 – 11 kodlu Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu Kararı ile adı geçen çalışmamızın yürütülmesinin etik kurallara uygun olduğu belirlenmiştir.

BULGULAR

Tablo 1. Senaryolara Yönelik Sporculara Ait Cevapların Fair Playe Uygun ve Fair Playe Aykırı Davranış Yönelimi Dağılımları

Senaryo	N: 12	Fair playe uygun davranış yönelimi	Fair playe aykırı davranış yönelimi	
Fair playe uygun davranış içeren senaryo	1. senaryo	Gördüğünde	8	4
		Duyduğunda	8	4
		Yaşadığında	9	3
	2. senaryo	Gördüğünde	3	9
		Duyduğunda	2	10
		Yaşadığında	4	8
3. senaryo	Gördüğünde	10	2	
	Duyduğunda	9	3	
	Yaşadığında	9	3	
4. senaryo	Gördüğünde	9	3	
	Duyduğunda	8	4	
	Yaşadığında	4	8	
Fair playe aykırı davranış içeren senaryo	5. senaryo	Gördüğünde	1	11
		Duyduğunda	1	11
		Yaşadığında	2	10
	6. senaryo	Gördüğünde	5	7
		Duyduğunda	6	6
		Yaşadığında	1	11
Toplam	216	99	117	
Toplam %	100	45.8	54.2	

Tablo 1 incelendiğinde; sporcuların “Senaryo 1”e ait sorulara yönelik vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda 25 cevabın “fair playe uygun davranış teması” altında, 11 cevabın ise “fair playe aykırı davranış yönelimi teması” altında yer aldığı tespit edilmiştir. Sporcuların “Senaryo 2”ye ait cevapları doğrultusunda ise 9 cevabın “fair playe uygun davranış teması” altında, 27 cevabın ise “fair playe aykırı davranış yönelimi teması” altında yer aldığı belirlenmiştir. Sporcuların “Senaryo 3”de yer alan sorulara yönelik vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde ise, 28 cevabın “fair playe uygun davranış teması” altında, 8 cevabın ise “fair playe aykırı davranış yönelimi teması” altında yer aldığı görülmektedir.

“Senaryo 4”e yönelik sporcuların verdikleri cevaplar doğrultusunda; “fair playe uygun davranış teması” altında toplanan 21 cevap, “fair playe aykırı davranış yönelimi teması” altında 15 cevabın ise “fair playe aykırı davranış yönelimi teması” altında yer aldığı tespit edilmiştir. “Senaryo 5”de “fair playe uygun davranış teması” altında 4; “fair playe aykırı davranış yönelimi teması” altında,

32 cevabın “fair playe aykırı davranış yönelimi teması”nda yer aldığı görülmektedir. “Senaryo 6” incelendiğinde 12 cevabın “fair playe uygun davranış teması” altında, 24 cevabın ise “fair playe aykırı davranış yönelimi teması” altında yer aldığı belirlenmiştir.

Senaryo 1’e yönelik bulgular

Senaryo 1: “Şampiyonluk maçı esnasında maçın bitmesine birkaç saniye varken rakip takıma karşı 1 sayıyla önde olan takımın yer alan oyuncu, boyalı alan içerisinde faul yapıyor. Faul yapılan oyuncu itiraz etmesine rağmen hakem faul kararı vermiyor. Faul yapan oyuncu maçı kaybetme pahasına hakeme giderek kendisinin faul yaptığını söylüyor.”

Fair playe uygun davranış yönelimi

Böyle bir durumu gördüğünüzde ne hissedersiniz? Neden?

Fair playe uygun davranış içeren “Senaryo 1” için sporcuların böyle bir durumu gördüklerinde ne hissettiklerine yönelik soruya 8 sporcu “fair playe uygun davranış yönelimi teması” altında yer alacak şekilde cevap vermiştir. Söz konusu senaryoya yönelik soruya sporcuların vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde; sporcuların ortaya koyulan davranışı, basketbol branşında nadir görülen bir davranış olması sebebiyle değerli buldukları bunun yanı sıra kariyer, prestij ve itibar açısından kendilerine olumlu yansımalarının olacağı yönünde düşündükleri belirlenmiştir. Zor şartlarda ortaya konan dürüst davranışı önemli buldukları, bu davranışı gerçekleştiren bir sporcuyla gurur duyma eğiliminde oldukları ve dürüst davranış ortaya konulduğunda oluşacak ortamdan memnuniyet duyma hissine sahip oldukları düşünülmektedir. Sporculara ait “fair davranış yönelimi” teması altında yer alan, böyle bir durumu gördüklerinde ne hissettiklerine dair sorulara verilen birkaç cevap örneği aşağıda sunulmuştur.

E1: “Bunu yapabilmek o an gerçekten basketbolculuktan öte insanlık söz konusu olduğunu düşünüyorum ben. O yüzden bu karşı sporcunun gerçekten takdir edilmesi gerektiği bir şey olduğunu düşünüyorum. Benim açımdan bunu hakeme söyleyen kişi olarak saygımı yüzde yüz kazanacağını söyleyebilirim yani.”

E4: “Anlık olarak kazanma pahasına doğru olmayan bir durumu sürdürmek kolay gelebilir ancak daha sonrasında ise farklı ve negatif sonuçlar doğurabilir. Dürüst olması çok güzel diye düşünürüm.”

E6: “Bu durum aslında basketbolda çok da fazla görebildiğimiz bir şey değil. Doğru olan yapıldığı için dürüstlük yanlısı olurdum. Sonrasında çok hoş bir ortam oluşurdu, oyuncunun alkışlanması, takdir edilmesi gibi...”

Böyle bir durumu duyduğunuzda ne hissedersiniz? Neden?

Fair playe uygun davranış içeren “Senaryo 1” için sporcuların böyle bir durumu duyduklarında ne hissettiklerine dair sorulara 8 sporcu “fair playe uygun davranış yönelimi teması” altında yer alacak şekilde cevap vermiştir. Senaryo özelinde verilen cevaplar incelendiğinde; sporcuların böyle bir durumu duyduklarında maçın en kritik anlarında karar vermenin zorluğunu içselleştirirken aynı zamanda kariyer anlamında kaygı duydukları görülmektedir. Fakat fair playe uygun davranış sergilemenin saygı duyulması gereken bir unsur olduğu konusunda hemfikir olan sporcuların bu durumu duyduklarında davranışı takdir etme isteğinin baskın olduğu düşünülmektedir.

E1: “Bu durumun tam tersini yıllardır yapan basketbolcuları görüyoruz, yapılanları duyuyoruz. Normalde maçın en kritik yerlerinde karar vermek zordur oyuncu için. Hakeme böyle bir şey söylemek... Çünkü orda 1 sayıyla belki de maçı kaybedecek. Bu senin kariyerinden tut takımın ligde sıralama olarak nerede bitireceğine kadar belirleyici şeyler olduğu için yani gerçekten çok saygı duyulması gerektiğini düşünüyorum.”

E7: “Maçı kaybetme pahasına bunu yaptığı için önce kızırım ama olaylar biliniyor. Unutulmaz o yüzden dürüst olmak daha önemlidir.”

E9: “Maçın son anlarında bu kararları vermek o nabızla çok zor ama bunu duyduğumda çok mutlu olurum. Gerçekten takdir edilesi bir durum.”

Böyle bir durumu yaşadığınızda (faul yapılan oyuncu siz olsaydınız) ne hissedersiniz? Neden?

Fair playe uygun davranış içeren “Senaryo 1” için sporcuların böyle bir durumu yaşadıklarında ise ne hissettiklerine dair sorulara 9 sporcu “fair playe uygun davranış yönelimi teması” altında yer alacak şekilde cevap vermiştir. Sporcular böyle bir durumu yaşadıklarında ne hissettiklerini ifade ederken maç içerisindeki kritik karar anlarda çoğu kez ikilemede kaldıkları, maç heyecanı ve yüksek nabızla kimi zaman kendi karakterleriyle çelişen davranışlar içerisinde olabildiklerine dikkat çekmenin yanı sıra bu durumda dahi dürüst davranmanın daha önemli olduğundan bahsetmişlerdir.

E1: “Böyle bir durum yaşadığımda kendi karakterime bu yakışacağına düşündüğüm için faul yapılan oyuncu ben olsaydım gerçekten hakeme faul olduğunu yardımcı olmak amaçlı söyleyeceğimi düşünüyorum. O an adrenali çok yüksek oluyor nabız yüksek oluyor bazen ilk başta bazı kararları düşünmeden verebiliyoruz. O an belki de hiç tepki de veremeyebilirim ama kendi karakterim ve sakinliğime dayanarak bende faul yapılan oyuncu olsaydım bende hakeme yardımcı olma konusunda elimden gelen her şeyi yapardım.”

E6: “Bu durum benim başıma geldiğinde maçta çok karşılaştığımız için fazla reaksiyon verildiğinden olabildiğince kendimi fazla tepkilerimi kontrol altında tutmaya çalışırım. Dürüst davranılmasından etkilenirim. Haksızlık olarak gördüğüm şeyler karşısında doğru bir duruş sergilemeliyim diye düşünüyorum.”

E12: “Önce çok gerilirdim. Strese girerdim. Ancak faul yaptığı hakeme söyleyen kişiyi takdir ederdim. Yapılması gerekenin aslında bu olduğunu düşünüyorum. O gün o maç oynanıyor ama oyuncular genelde diğer sezonu düşünüyor. O yüzden çok güzel bir davranış.”

Fair playe aykırı davranış yönelimi

Böyle bir durumu gördüğünüzde ne hissedersiniz? Neden?

Fair playe uygun davranış içeren “Senaryo 1” için sporcuların böyle bir durumu gördüklerinde ne hissettiklerine dair sorulan soruya 4 sporcu “fair playe aykırı davranış yönelimi teması” altında yer alacak şekilde cevap vermiştir. Sporculara ait cevaplar incelendiğinde; zafer elde etme ve kazanma baskısıyla fark edilmediği ya da görülmediği sürece doğruyu söylemenin gereksiz olduğu düşüncesinin hâkim olduğu görülmektedir. Şampiyonluk sevinci yaşamının fair bir davranışta bulunmaktan daha önemli bulunduğu ve alışık olunmayan bu gibi bir durumda tepkisi ve kayıtsız kalmanın kanıksandığı düşünülmektedir.

E2: “Maçın sorumluluğu hakemde olduğu için oyuncuların bu konuda etkisinin olmayacağını düşünüyorum. Hakem oyunu durdurmadığı sürece böyle bir itirafa gerek yok. Böyle bir durumu gördüğümde tepkisiz kalırdım.”

E3: “Şampiyonluk maçı sonuçta... Neden söyledi ki. Hiç gerek yok bence. Şampiyon olmak çok daha önemli. O yüzden faul yaptığını söyleyen oyuncuya içten içe çok kızardım.”

E5: “Eğer faul yapılan takımdaysam hakeme itiraz ederim. Ama diğer taraftaysam görmemezlikten gelmek isterim. Hakemi kandırabilmek de bir meziyet.”

Böyle bir durumu duyduğunuzda ne hissedersiniz? Neden?

Fair playe uygun davranış içeren “Senaryo 1” için sporcuların böyle bir durumu duyduklarında ne hissettiklerine dair sorulan soruya 4 sporcu ise “fair playe aykırı davranış yönelimi teması” altında yer alacak şekilde cevap vermiştir. Sporcuların yöneltilen soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde; zafer elde etme arzusunun ahlaki ilkelerin üzerinde tutulduğu, her ne kadar olumlu bir ortam yaratsa da takımın aleyhine sayılabilecek bir davranışın kazanılacak bir maçın önüne geçmemesi gerektiği yönünde görüş belirttikleri belirlenmiştir. Maçı kazanmanın her şeyden daha önemli olduğunu vurgulayan sporcuların dürüst bir davranış sergilenmesinden çok hakemin dikkatli olması gerektiği eğer görmediyse bunun onun hatası olduğu ayrıca hakemi kandırmanın da bir meziyet olarak değerlendirildiği görülmektedir.

E2: “Bu davranış bence gereksiz. Çünkü maç kazanmak için sahaya çıkıyoruz. Bu tarz davranışlar bazen maçı kaybetmeye neden olabilir.”

E3: “Bu durumu duyduğumda hakeme faul yaptığını söyleyen oyuncunun gereksiz bir şey yaptığını düşünürüm. Hakemin hatasının üzerine durumu düzeltmeye çalışmak takımın aleyhine olur. Maçı kazanmak her şeyden daha önemli. Düşünün tam zafer kazanacakken maçı kaybediyorsun. Duyduğumda bile sinirlenmeme sebep olabilir.”

E8: “Oyuncuya kızabilirim çünkü maçın kaybedilme durumu var. Hiç gerek yok bence.”

Böyle bir durumu yaşadığımızda (faul yapılan oyuncu siz olsaydınız) ne hissedersiniz? Neden?

Fair playe uygun davranış içeren “Senaryo 1” için sporcuların böyle bir durumu yaşadıklarında ne hissettiklerine dair sorulan soruya 3 sporcu “fair playe aykırı davranış yönelimi teması” altında yer alacak şekilde cevap vermiştir. Senaryo bağlamında böyle bir durumu yaşadıklarında ne hissettiklerine dair sorulan soru; sporcular tarafından kendisi için fayda sağlayan bir durumu daha kolay kabullenme ve bu durumdan dolayı memnun olma, hakem kararlarına saygı duymama ile kazanma baskısının yoğunluğuyla hareket etme yönünde değerlendirilmiştir.

“E2: Faul yapılan kişi ben olsaydım hakemin kararı değişirse verdiği atışları yapar maça aynı şekilde devam ederdim. Benim yararına olduğu için sorun olmazdı. Söylemeseydi diye düşünürdüm.”

E5: “Teknik faul alabileceğim bir duruma gelirim. Çok kızarım. Hakemin üstüne yürürüm.”

E11: “Kazanma isteğim ve nabzın yüksek olduğu anların stresiyle sinirlenirim. Söyleyen kişiyi tebrik ederim. Sonuçta benim yararına olacak bir şey için müdahale etmeye çalışmış oluyor. Bundan faydalanmak gerekir.”

Senaryo 2’ye yönelik bulgular

Senaryo 2: “Ligde playoff serisinde önde olan takımın en çok sayı üreten oyuncusu son dakikalara girilirken sakatlık yaşıyor. Fakat oyunda kalmaya ve mücadele etmeye devam ediyor. Geride olan takım oyuncusu savunduğu bu oyuncuya sert müdahale ettiğinde kolayca topu alabilecekken müdahaleden kaçınıyor. Maçın sonucunda ise sakatlanan oyuncunun takımı kazanıyor.”

Fair playe uygun davranış yönelimi

Böyle bir durumu gördüğünüzde ne hissedersiniz? Neden?

Fair playe uygun davranış içeren “Senaryo 2” için sporcuların böyle bir durumu gördüklerinde ne hissettiklerine dair sorulan soruya 3 sporcu “fair playe uygun davranış yönelimi teması” altında yer alacak şekilde cevap vermiştir. Söz konusu senaryoya sporcuların vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde; kurallar dahilinde mücadeleye devam etmenin gerektiği fakat özellikle sert müdahalede

bulunmanın doğru olmadığını ifade ettikleri belirlenmiştir. Rakibinin dezavantajından yararlanmaya kalkmanın sporun özüne yakışmadığını ve sakat olan oyuncunun sağlık durumunun maç kazanmaktan daha önemli olduğunu vurgulamışlardır.

E1: “Sakatlanmasına rağmen oyunda kalmaya çalışan, devam eden sporcuyla tebrik etmek isterim. Mücadele ruhunu kaybetmediği için mutlu hissederim. Bu durumda sakat oyuncuya sert müdahaleden kaçınan oyuncu ise bu davranışı ile saygı kazanır açıkçası. Bana göre kurallara uygun bir şekilde ekstra sertlik olmadan davranılması mesleğine olan saygıyı da gösterir.”

E2: “Sert müdahalede bulunmayan oyuncuyu tebrik etmek geçer içimden. Kaybetmek pahasına da olsa sağlığı daha önemli bir noktada gördüğümü düşünürüm.”

E5: “Sakatlıklar bir oyuncu için gerçekten çok zorlu bir dönem olarak geçiyor. Kendim de yaşadığım için biliyorum. Zor da olsa takımına katkı sağlamak için sahada olmaya çabalayan bir oyuncu var. Ona bilerek sert davranmak daha da kötü duruma gelmesine sebep olabilir. Sağlık daha önemli bu yüzden müdahale edilmediğini gördüğümde, mutlu hissederim.”

Böyle bir durumu duyduğunuzda ne hissedersiniz? Neden?

Fair playe uygun davranış içeren “Senaryo 2” için sporcuların böyle bir durumu duyduklarında ne hissettiklerine dair sorulan soruya 2 sporcunun vermiş oldukları cevaplar “fair playe uygun davranış yönelimi teması” altında yer almıştır. Senaryo kapsamında sorulan soruya verilen cevaplar doğrultusunda; sporcuların fair playe uygun bir davranışta bulunmanın zafer kazanmaktan daha fazla iz bırakan bir durum olduğunun, toplum tarafından övgü almaya sebep olacağı ve takdir edilmesi gerektiğinin düşünüldüğü sonucuna varılmıştır.

E2: “Bu tarz durumlarda aklıma futbol tarihinde daha önce rastlanılan durumlar geliyor. Fair playe uygun davranışın toplum tarafından nasıl olumlu karşılandığı mesela... Kariyer anlamında da olumlu iz bırakır diye düşünüyorum. Duyduğumda beni etkiler ve ben de başkalarına anlatmak isterim.”

E5: Böyle bir durumu duyduğumda kıvanç duyarım. Sağlık her şeyden önce gelmeli diye düşünür, müdahale etmeyen oyuncuyla gurur duyarım.”

Böyle bir durumu yaşadığınızda (sakatlanan oyuncu siz olsaydınız) ne hissedersiniz? Neden?

Fair playe uygun davranış içeren “Senaryo 2” için sporcuların böyle bir durumu yaşadıklarında ne hissettiklerine dair sorulan soruya 4 sporcu “fair playe uygun davranış yönelimi teması” altında yer alacak şekilde cevap vermiştir. Sporcuların böyle bir durumu yaşadıklarında, sakatansa dahi takıma katkı sunmak amacıyla sahada kalmak istemenin mesleki açıdan doğru olduğunu düşündükleri ve her durumda kurallar dahilinde mücadeleye devam edilmesini gerekli buldukları sonucu ortaya çıkmıştır. Sporcuların kendilerine sert müdahalede bulunmayan oyuncu davranışına saygı ve gurur duyma hisleri barındırdıkları düşünülebilir.

E1: “Takıma karşı sorumluluk duyduğum için her ne olursa olsun sahada kalıp mücadele etmek isterdim. Ama karşımdaki oyuncunun da kurallar dahilinde mücadelesini aynı şekilde sürdürmesi gerekir. Bilerek sert müdahalede bulunmaması ise ona karşı saygı duymama sebep olur. Memnun olurum.”

E4: “Sakatlanan oyuncu bensem bilerek daha da kötü olmamam için müdahale etmeyen oyuncuyu tebrik etmek isterim. Çok mutlu olurum. Dezavantajımdan daha da faydalanmaması kendimi iyi hissetmemi sağlardı.”

E5: “Bana müdahaleden kaçınan oyuncuya teşekkür ederdim. Manevi olarak o durumda dahi maçı bitirmeye çalışırken bu şekilde davranması saygı duyulması gereken bir durum.”

E10: “Böyle bir durumda sahada sakat olsam da bulduysam mücadele etmeye çalışmışsam bana sert davranmayan bir oyuncuya da saygı duyarım. Maçtan sonra da teşekkür etmeliyim diye düşünürüm.”

Fair playe aykırı davranış yönelimi

Böyle bir durumu gördüğünüzde ne hissedersiniz? Neden?

Fair playe uygun davranış içeren “Senaryo 2” için sporcuların böyle bir durumu gördüklerinde ne hissettiklerine dair sorulan soruya 9 sporcu “fair playe aykırı davranış yönelimi teması” altında cevap vermiştir. Bu bağlamda verilen cevaplar incelendiğinde; sporcuların zafer elde etme ile kazanma arzusunun sakatlık durumundan daha baskın olduğu, sakat oyuncunun sahada olmasının mücadele etme isteği ile bağlantılı olmadığını ve gerektiğinde daha fazla sertlik göstermenin maç sonucu kazanma açısından gerekli bir davranış şekli olduğunu düşündükleri ortaya çıkmıştır.

E3: “Sert müdahale etmekten kaçınan oyuncuyu gördüğümde buna sinirlenirim. Tepki gösteririm. Çünkü maçı kaybetmeyi göze almak takım arkadaşlarına ihanet etmek gibidir.”

E7: “Sakatsa sahada olmamalıydı. Normal mücadeleye devam edilmeli gerektiğinde daha da sertleşilebilir. Müdahale etmeyen oyuncuya gerekirse kenara çeker ve müdahale etmesi gerektiğini söylerim. Sinirlenirim.”

E9: “Kendi kararıyla sakat sakat oynamayı tercih eden bir oyuncuya maçın sonucunu etkileyebilecek şekilde yumuşak davranılmasını doğru bulmuyorum. Müdahale etmeyen benim kendi takım arkadaşım dahi olsa kızarım. Neden kazanmak yerine kaybetmeyi göze alalım diye düşünüyorum.”

Böyle bir durumu duyduğunuzda ne hissedersiniz? Neden?

Fair playe uygun davranış içeren “Senaryo 2” için sporcuların böyle bir durumu gördüklerinde ne hissettiklerine dair sorulan soruya 10 sporcu “fair playe aykırı davranış yönelimi teması” altında yer alacak şekilde cevap vermiştir. Senaryoya verilen cevaplar incelendiğinde; maç kazanma isteği ile gelecek sezon daha iyi konumda olmanın birbiriyle bağlantılı olduğu, rakibin o an için dezavantajından kazanç sağlamanın doğru olduğu, takım arkadaşlarının yanı sıra antrenör, yönetici ve taraftarlara karşı da sorumluluklarının bulunduğu ve sakatlığı bulunan oyuncunun sahadaysa sert dahi olsa müdahaleyi göze aldığını düşündükleri sonuçları ortaya çıkmıştır.

E3: “Müdahale etmeyen oyuncuyu neden bu durumdan faydalanmadığı konusunda anlayamam. Sakat olan oyuncu sahada kalmayı göze almış sonuçta...”

E8: “Sert müdahalede bulunmayan oyuncuya kızırım. Hele ki aynı takımdaysak... Kazanılacak maçın kaybedilebileceği düşüncesi bile sinirli hissetmem için yeterlidir.”

E11: “Kariyer söz konusu bence... Çünkü kazanan takımda olmak her zaman daha fazla yarar sağlar. Sakatlanan oyuncu oyunda kalmamalı, kalıyorsa her türlü müdahaleye maruz kalabilir. Önemli olan maçın kazanılması.”

Böyle bir durumu yaşadığınızda (sakatlanan oyuncu siz olsaydınız) ne hissedersiniz? Neden?

Fair Fair playe uygun davranış içeren “Senaryo 2” için sporcuların böyle bir durumu yaşadıklarında ne hissettiklerine dair sorulan soruya 8 sporcu “fair playe aykırı davranış yönelimi teması” altında yer alacak şekilde cevap vermiştir. Sporcuların senaryo gereği “sakatlanan oyuncu yerinde siz olsaydınız” şeklinde sorulan soruya vermiş oldukları cevaplarda; kendilerinin sakatken sahada olmalarını doğru olmadığını, rakibin ise bu durumdan kendisine fayda sağlaması gerektiği, sert müdahaleden kaçınılması değil aksine müdahale etmeyen mücadeleden kaçma yoluna gittiği ve oyuncunun mesleğine saygı duymadığını düşündüren bir durum olduğunu vurguladıkları belirlenmiştir.

E3: “Sakat olup yine de sahada kalmaya devam eden bensem, rakibim neden sertlik göstermekten çekiniyor diye düşünür duruma anlam veremem. Çünkü dezavantajlı durumda olan benim ve maçı kazanacakken kaybetmeyi tercih ediyor. Yarar sağlayabileceği durumu değerlendiremedi diye düşünürüm. Mutlu hissederim ama kendi adıma...”

E8: “Böyle bir durumu yaşadığımda sakat olmama rağmen daha rahat hissederim. Bu durumda daha çok sayı atmaya çalışırım. Her türlü işini yapmalıydı diye düşünüyorum.”

E12: “Maç sonunda gidip oyuncuya teşekkür etmek isterim. Böyle bir durumda karşımda sertliğinden ödün veren, takımı kazanacakken kaybetmesine yol açan bir oyuncu var. Kendi durumumu benim yerime bana fayda sağlayacak konuma getirdiği için mutlu olurum. Ancak basketbol sertlik gerektiren bir branş. İşini yapmalıydı. Kesinlikle müdahaleden kaçınmaması gerekirdi.”

Senaryo 3’e yönelik bulgular

Senaryo 3: “Lig şampiyonluğu maçının son 10 saniyesinde skor iki takım içinde ayındır. Bu esnada verilen pasın ardından topun hakimiyetini sağlamaya çalışan oyuncu ile pas arası yapmaya çalışan oyuncu arasında yaşanan mücadele sonucunda top dışarıya çıkıyor. Hakem top kaybı kararı verdiği sırada pas arası yapmaya çalışan oyuncu elinin topa temas ettiğini ve topun kendisinden çıktığını ifade ediyor. Böylece hücum kaldığı yerden devam ediyor. Böylelikle maçı karşı takım kazanarak şampiyon oluyor.”

Fair playe uygun davranış yönelimi

Böyle bir durumu gördüğünüzde ne hissedersiniz? Neden?

Fair playe uygun davranış içeren “Senaryo 3” için sporcuların böyle bir durumu gördüklerinde ne hissettiklerine dair sorulan soruya 10 sporcu “fair playe uygun davranış yönelimi teması” altında yer alacak şekilde cevap vermiştir. Senaryo bağlamında sporcuların sorulan soruya vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde; sporcuların sahada sadece kendi ilke ve vicdanıyla değil aynı zamanda antrenör, takım arkadaşları, taraftar baskısı ve zafer beklentisiyle kimi kararları vermekte zorlansalar da dürüst kalabilmenin daha önemli olduğunu belirttikleri ortaya konulmuştur. Bunun yanı sıra alışkın olunan bir durum olmamasına karşın dürüst bir davranışla haksız bir galibiyetin önüne geçilmesinin basketbol ortamında yaygınlaşabileceği düşüncesinin bile mutluluk verici olduğunu vurgulamışlardır.

E4: “Saygı duyarım. Haksız bir galibiyeti düşünmediği için hoşuma gider. Ben de bunu yaşadım. Antrenörüm beni doğruyu söylemeye teşvik etmişti söyledim. Dürüst olunması gerekir. Bir başkasının bunu yaptığını gördüğümde de aynı şekilde çok mutlu hissederdim.”

E7: “Kimi zaman saha içinde farklı tepkiler daha ön planda oluyor. Hırsla her şeyi yapıyoruz. Ama bu hırsla kötü davranışlar içerisinde olmak anlamlı değil diye düşünüyorum. Böyle bir durumu gördüğümde memnun olur, gerçekleştiren oyuncuyla da gurur duyardım.”

E12: “Açıkçası alışkın olmadığım için önce şok olurdum. Sonrasında ise örnek alınması gerektiğini düşünüp herkese anlattım.”

Böyle bir durumu duyduğunuzda ne hissedersiniz? Neden?

Senaryo 3’te yer alan davranışı duyduklarında ne hissettikleri sorulduğunda katılımcıların 9’u “fair playe uygun davranış yönelimi teması” altında cevap vermiştir. Sporcuların yöneltilen soruya vermiş olduğu cevaplar; bu tür olumlu davranışların kendi branşlarında hoş bir ortam yaratma konusunda büyük katkılar sunacağı, zor bir durumda dahi dürüst bir davranışın takdir edilmesi ve daha fazla yaygınlaşması adına spor ortamı içerisinde örnek gösterilmesi gerektiğini düşündükleri yönündedir.

E4: “Bu durumu duyduğumda hoşuma gider. Genel anlamda basketbol dünyasına yayılabilmesi güzel olur. Çünkü kimi zaman öyle kritik anlarda zor kararlar veriliyor ki, bu kararların olumlu bir ortam yaratması beni de mutlu hissettirir.”

E11: “Kimse kritik anlarda söylemez diye düşünüyorum. Çok zor. Ancak bu durumun gerçekleştiğini duyduğumda bu kadar zor bir durumda dürüst davranılmış olmasıyla gurur duyarım.”

E12: “Duyduğumda heyecanlanır, detayları öğrenmek ister ve herkese anlatırdım. Branşımızda fair play açısından ilerlediğimizi düşünür memnun olurum.”

Böyle bir durumu yaşadığınızda (hakeme durumu anlatan oyuncu siz olsaydınız) ne hissedersiniz? Neden?

Fair playe uygun davranış içeren “Senaryo 3” için sporcuların böyle bir durumu yaşadıklarında ne hissettiklerine dair sorulan soruya 9 sporcu “fair playe uygun davranış yönelimi teması” altında yer alacak şekilde cevap vermiştir. Bu senaryoya verilen cevaplarda; dürüst bir davranış sergilemiş olmanın sporcular tarafından kendileriyle gurur duydukları ve kariyer noktasında olumlu geri dönüşler alabileceklerine yönelik inançları bağlamında kuvvetli hisler barındırdıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca sporcular ikilem yaşasalar dahi iyi ve doğru bir davranışta bulunmalarından dolayı vicdanlarının rahat olacağını ifade etmişlerdir.

E4: “Hakeme doğruyu söyleyen oyuncu ben olduğumda zorluğunu hissederim ama rahatlarım. Vicdanen huzurlu hissederim. Dürüst olduğumda daha değerli diye düşünüyorum.”

E5: “Gurur duyarım kendimle. Kaybetsem dahi doğruyu söylediğim için kendimi yine de çok iyi hissederim.”

E8: “Takım arkadaşlarıma ve koça göre değişir ama ben kendi açımdan doğruyu yaptığımı hisseder mutlu olurum. Ayrıca kariyerimde dürüst biri olarak bilinmek beni memnun eder.”

Fair playe aykırı davranış yönelimi

Böyle bir durumu gördüğünüzde ne hissedersiniz? Neden?

Fair playe uygun davranış içeren “Senaryo 3” için sporcuların böyle bir durumu gördüklerinde ne hissettiklerine dair sorulan soruya 2 sporcu “fair playe aykırı davranış yönelimi teması” altında yer alacak şekilde cevap vermiştir. Sporcuların, şampiyon olma arzusuyla bu durumu kabullenmediklerini, doğru olanın yapılması gerektiğini bilmelerine rağmen mesleki anlamda kazanma odaklı objektif bakamayacaklarını ve bu gibi zor durumlarda kendi avantajlarına yönelik hareket etmenin doğru olduğunu ifade eden cevaplar vermişlerdir. E3: “Bu durumda doğruyu söyleyen oyuncuya sert bir tepkim olur. Maç kaybediliyor. Bu durumda oyuncuyla arama mesafe koyma isteği duyarım. Şampiyon olmak paha biçilemez!”

E6: “Doğru yapman gerektiği bilsen de mesleki anlamda kazanma odaklı gidildiğinde objektif bakamam. Çok zor bunu yapmak. Ben olsam yapmazdım, yapılmamalı. Bana avantaj sağlayacaksa neden olmasın tabi...”

Böyle bir durumu duyduğunuzda ne hissedersiniz? Neden?

Fair playe uygun davranış içeren “Senaryo 3” için sporcuların böyle bir durumu duyduklarında ne hissettiklerine dair sorulan soruya 3 sporcu “fair playe aykırı davranış yönelimi teması” altında yer alacak şekilde cevap vermiştir. Senaryo özelinde sporcuların kendilerine sorulan soruya yönelik vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde; birebir şahit olmadıkları bir durumla karşılaştıklarında kaybeden takıma karşı üzüleceklerini belirtmelerine rağmen buna sebep olan davranışın ise doğru bir davranış olmasının yerinde bir karar olmayacağı ve oyuncunun dürüst davranmasının gereksiz olduğu yönünde hemfikir oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

E1: “Kaybeden takım için üzülürüm ama bu kadar önemli bir maçta verilen karara ve maçın gidişatını bunu söyleyen oyuncuya tepki gösterme isteği duyarım.”

E3: “Bu durumda şampiyonluğu kaybeden takım için üzülürüm. Dürüst olma yanlısı olmak adına hakeme topun kendisinden çıktığını söyleyen sporcuya da kızarım. O kadar önemli bir maç ki... Bunu yapmasaydı daha iyi olurdu.”

E6: “Duyduğumda yapmamalıydı söylememeliydi derim. Sonuçta kazanacakken kaybediyor. Takıma arkadaşlarına ve antrenörlerine karşı sorumluluk hissetmeli. Sinirlenmeme sebep olurdu.”

Böyle bir durumu yaşadığınızda (hakeme durumu anlatan oyuncu siz olsaydınız) ne hissedersiniz? Neden?

Fair playe uygun davranış içeren “Senaryo 3” için sporcuların böyle bir durumu yaşadıklarında ne hissettiklerine dair sorulan soruya 3 sporcu “fair playe aykırı davranış yönelimi teması” altında yer alacak şekilde cevap vermiştir. Sporcular hakemlerin pozisyonları doğru değerlendirmeleri gerekliliğini ön planda tutmalarının yanı sıra fair playe uygun davranışta bulunan oyuncu ile kendilerini özdeşleştirmekte zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Verilen cevaplar incelendiğinde ise; sporcuların anlık olarak dürüst bir cevap vermiş olsalar da maçın kaybedilmesine sebep oldukları için daha sonrasında suçluluk duyma ve dışlanma endişesi içerisinde olacaklarını ve büyük bir hata yapmış olduklarını düşüneceklerini belirttikleri sonucuna ulaşılmıştır.

E1: “Böyle bir durumda hakemler de pozisyonu doğru değerlendirmeli. Ama açıkçası bu kadar kritik bir anda ben topun benden çıktığını söyleyeceğimi sanmıyorum. Söylememeliyim.”

E3: “Bu dürüstlüğü gösteren oyuncu gibi değilim diye düşünüyorum. Çünkü bu durum içerisinde kendimi hayal ettiğimde şampiyonluğun kaybedilmesine sebep olduğum için büyük bir suçluluk duyardım.”

E6: “Söylediğim için kötü hissederdim. Çok büyük bir baskı. Kazanabileceğim şeyden vazgeçmem çok zor bir karar. Sonrasında takımına karşı da hata yapmışım gibi düşünürdüm.”

Senaryo 4’e yönelik bulgular

Senaryo 4: “Playoff serisi 2-2 olan bir durumda tüm seride rakip takımın en skorer oyuncusuna final maçında bilerek sert davranışlarda bulunuluyor. Oyuncu sakatlanıp oyundan çıkmak zorunda kaldığı için takımı kaybediyor. Diğer takım şampiyon oluyor.”

Fair playe uygun davranış yönelimi

Böyle bir durumu gördüğünüzde ne hissedersiniz? Neden?

Fair playe aykırı davranış içeren “Senaryo 4” için sporcuların böyle bir durumu gördüklerinde ne hissettiklerine dair sorulan soruya 9 sporcu “fair playe uygun davranış yönelimi teması” altında yer alacak şekilde cevap vermiştir. Senaryoya yönelik sorulan soruya verilen cevaplar incelendiğinde; sporcuların basketbolda yaşanan üst düzey rekabet ve kazanma isteği ile kimi zaman zor şartlarda verilen kararların kendilerinin zorladığı ancak şiddet karşıtlıkları, kural dışı oynamayı reddetme yanlısı olmaları ve sporcu sağlığının önemini ön planda tutmaları nedeniyle böyle bir durumu gördüklerinde fair playe uygun davranışa yöneliminde oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

E1: “Yaşanan rekabet ve sahip olduğumuz maç kazanma hırsını düşündüğümde basketbol kuralları ve oyun temposu dışına çıkan şiddeti reddediyorum. Buna saygı duymuyorum. Kesinlikle yanlış bir tavrı.”

E3: “Sakatlık söz konusu olduğunda bunu yapan sporcunun karşısında yer alırım. Kızgın hissedirim. Kasıtlı olarak sert davranışta bulunmak çok yanlış.”

E12: “Canım sıkılırdı. Bu işin doğasında maalesef bunlar var artık. Bunu kanıksamışız gibi duruyor. Basketbolda çok fazla rastlıyoruz. Basketbolda belli bir sertlik var ama fazlasına karşıyım. Hele ki birini bile isteye sakatlamak, her şeyin ötesinde...”

Böyle bir durumu duyduğunuzda ne hissedersiniz? Neden?

Fair playe aykırı davranış içeren “Senaryo 4” için sporcuların böyle bir durumu duyduklarında ne hissettiklerine dair sorulan soruya 8 sporcu “fair playe uygun davranış yönelimi teması” altında yer alacak şekilde cevap vermiştir. Verilen cevaplarda sporcuların, sağlığı tehdit eden durumların yaşanmaması gerekliliğini savunmalarının yanı sıra daha üst bir bilişle duruma daha bütünsel olarak baktıkları, sadece oyuncular açısından değil sahada yer alan tüm spor paydaşlarının bu duruma duyarsız kalmaması gerektiğini ve zafere fair play dışı yollarla ulaşan takımın toplum tarafından da hoş karşılanmaması gerektiğini ifade ettikleri tespit edilmiştir.

E1: “Oyuncuyu bilerek sakatlayan sporcuya bu durumla birlikte saygımı yitiririm. Bu durumun bir de antrenör ve yönetici boyutu var. Bu davranışta bulunan oyuncuyu derhal oyundan çıkarmaları diye düşünüyorum.”

E2: “Takımları objektif bir şekilde değerlendirmem gerekirse aklıma haksız hareketlerde bulunan takımın aslında hazırlık açısından yetersiz olduğu için böyle bir taktiğe başvurduğu geliyor. Dolayısıyla zafere illegal yoldan ulaşan takım aslında gayri resmi olarak başarısız olan takımdır.”

E11: “Kimsenin bu şekilde sakatlık yaşamamasını istemem. Bilerek oluyorsa kötü hissedirim. Temelde sporcu sağlığı en önemlisi. Bilerek başka yollarla şampiyon olmaya çalışmanın etik olmadığını düşünüyorum.”

Böyle bir durumu yaşadığınızda (sert müdahalede bulunan oyuncu siz olsaydınız) ne hissedersiniz? Neden?

Fair playe aykırı davranış içeren “Senaryo 4” için sporcuların böyle bir durumu yaşadıklarında ne hissettiklerine dair sorulan soruya 4 sporcu “fair playe uygun davranış yönelimi teması” altında yer alacak şekilde cevap vermiştir. Sporcuların senaryo gereği böyle bir durumu kendilerinin yaşadığını varsaydıklarında alınan galibiyetin kendilerine haz vermeyeceği, kendilerinin böyle olumsuz bir durumun içerisinde görmek istemedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

E2: “Hiçbir zaman böyle bir hareket yapmadım ve yapmayacağımı düşünüyorum. Senaryo gereği bile olsa böyle bir tabloda kendini düşünmek bile istemem.”

E5: “Bu şekilde kazandığımız bir galibiyet bana kendimi başarılı ve mutlu hissettirmez. Kesinlikle yapmak istemezdim ama böyle bir durum olduysa yapmışsam çok büyük pişmanlık duyardım.”

E12: “Şampiyonluğu tam olarak hak ederek aldığımızı düşünmez oyuncunun yanına gider ve özür dilerdim. Buruk hissedirdim. Bu tarz bir davranışla kariyerimde ilerleyebileceğimi düşünmüyorum.”

Fair playe aykırı davranış yönelimi

Böyle bir durumu gördüğünüzde ne hissedersiniz? Neden?

Fair playe aykırı davranış içeren “Senaryo 4” için sporcuların böyle bir durumu gördüklerinde ne hissettiklerine dair sorulan soruya 3 sporcu “fair playe aykırı davranış yönelimi teması” altında yer alacak şekilde cevap vermiştir. Sporculara ait cevaplar incelendiğinde; davranışın niteliği değil kendilerine yarar sağlayacak yönde olmasını anlamlı bulunması, kazanma odaklı oluşun ahlaki değerlerin önüne geçtiği ve fair playe aykırı davranışların kanıksandığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

E6: “İşin ucunda şampiyonluk var. Bu bir iş. Karakterime ters olabilir ancak kazanmaya odaklanmayı tercih ederim ve bu şekilde davranılmasının normal olduğunu düşünürdüm.”

E7: “Basketbol sert bir spor branşı olduğundan dolayı sert oynayan oyuncuların doğru şeyi yaptıklarını düşünürüm. Mücadele edilmeli. Bazen bu tarz davranışlara ihtiyaç duyulabilir.”

E10: “Basketbolun doğasında var. En skorer oyuncu için üzülürdüm ama yapılması gerekir derdim. Üstelik işin ucunda şampiyonluk var.”

Böyle bir durumu duyduğunuzda ne hissedersiniz? Neden?

Fair playe aykırı davranış içeren “Senaryo 4” için sporcuların böyle bir durumu duyduklarında ne hissettiklerine dair sorulan soruya 4 sporcu “fair playe aykırı davranış yönelimi teması” altında yer alacak şekilde cevap vermiştir. Böyle bir durumu duyduğunda sporcuların; fair playe aykırı davranışın gerekli görüldüğü yerde uygulanması gerektiğini destekledikleri ve bu durumu profesyonel olmakla eş değer tuttıkları tespit edilmiştir.

E6: “Duyduğumda şampiyonluk yolunda yapılması gerekir bu olduğunu düşünür, memnun olurum.”

E9: “Hepimiz profesyoneliz. Maçta bu şekilde davranılmasına ihtiyaç duyulmuş ve uygulanmış diye düşünürdüm. Garip bir durum gibi gelmiyor bana...”

E10: “Sakatlanan oyuncu için sadece üzülebilirdim. Ancak işinin gereğini yapmış diye düşünürdüm. Çünkü şampiyon olan takımda yer almak gelecek sezon için büyük bir avantaj elde etmektir.”

Böyle bir durumu yaşadığınızda (sert müdahalede bulunan oyuncu siz olsaydınız) ne hissedersiniz? Neden?

Fair playe aykırı davranış içeren “Senaryo 4” için sporcuların böyle bir durumu duyduklarında ne hissettiklerine dair sorulan soruya 8 sporcu “fair playe aykırı davranış yönelimi teması” altında yer alacak şekilde cevap vermiştir. Senaryo bağlamında yöneltilen soruya ait cevaplar sonucunda sporcuların bu durumu yaşadıklarını varsaydıklarında ise kendilerini hem fair playe aykırı davranışı gerçekleştirilmekten çekinmeyen hem de kariyerlerinde bununla anılmak istemeyen sporcular olarak ifade ettikleri tespit edilmiştir. Ayrıca şampiyonluk elde etme ve kazanma baskısı ile sahada fair playe aykırı davranış dahi olsa her şeyin yapılabileceği, bunun bir sınırının olmadığı düşüncesinin kanıksanmış olduğu görülmektedir.

E4: “Sert müdahalede bulunan ben olsaydım içimden bilerek yapmamışım demek geçiyor. Ancak o an üzülmem, maçtan sonra belki. Maçta gereken neyse onu yaptığımı düşünür ve haz duyarım.”

E3: “Müdahale eden oyuncunun kendim olduğunu varsaydığım da takımına fayda sağlayacağı düşüncesiyle hareket etmek zorunda kalmış gibi davranırdım. Ancak şampiyonluk için her şeyi yapabileceğimi de biliyorum. Sonrasında ne yaptığımı düşünmem gerekebilir ama o an değil.”

E7: “İşimi yaptığımı doğrusunun bu olduğunu düşünürüm. Görevimi yaptığım için memnun olurum. Şampiyonluğumun tadını çıkarırım. Üstelik takım arkadaşlarıma, antrenörlerime ve yönetime en önemlisi taraftara şampiyonluğu getiren oyuncu olarak kendimle gurur duyardım.”

Senaryo 5’e yönelik bulgular

Senaryo 5: “Final maçında motivasyonu yüksek ve başarılı bulunan rakip takımın en iyi oyuncusunun konsantrasyonunu ve moralini bozmak amacıyla oyuncuyu tahrik ederek oyuncunun kötü oynamasına sebep olacağı düşüncesiyle sürekli konuşan bir oyuncu bu durumda amacına ulaşıyor. Rakip takım oyuncusunun motivasyonu bozulduğu için maçta iyi performans sergileyemiyor.”

Fair playe uygun davranış yönelimi

Böyle bir durumu gördüğünüzde ne hissedersiniz? Neden?

Fair playe aykırı davranış içeren “Senaryo 5” için sporcuların böyle bir durumu gördüklerinde ne hissettiklerine dair sorulan soruya 1 sporcu “fair playe uygun davranış yönelimi teması” altında yer alacak şekilde cevap vermiştir. Sporculardan alınan cevap doğrultusunda bu tür davranışların spor ortamında sıklıkla karşılaşılan fakat sporun ruhuna uygun olmayan bir durum olduğu ve bir sporcunun profesyonellik adı altında bu yöntemi kanıksamasının yanlış bir yol olduğu görüşünde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

E1: “Sporda çok sık görülen bir davranış biçimi olmakla beraber bu davranışa başvurmak oldukça yanlış bir seçim gibi geliyor bana. Aynı zamanda profesyonellik çerçevesinde sporcuların bu tarz durumlarda rakibini bu yollara başvurarak yıpratmayı seçiyor olmalarından dolayı utanç duyuyorum.”

Böyle bir durumu duyduğunuzda ne hissedersiniz? Neden?

Fair playe aykırı davranış içeren “Senaryo 5”de 1 sporcu “fair playe uygun davranış yönelimi teması” altında yer alacak şekilde cevap vermiştir. Senaryoya ait soruya verilen cevap doğrultusunda; bir sporcunun bir başka sporcuya psikolojisini yıpratmak derecede fair playe aykırı bir davranış sergilemesinin sadece saha içerisinde değil saha dışında da etkilerinin devam edebileceği yönünde zarar vermenin doğru olmadığını savunulduğu sonucuna ulaşılmıştır.

E1: “Rakibini psikolojik açıdan yıpratmış için üzülürüm. Hangi amaçla yapılırsa yapılsın bunu doğru bulmuyorum. O anda başarı kazanılıyor sanılabilir ancak bu durumun günlük yaşamda yansımalarının olabileceği akıllara gelmiyor sanırım.”

Böyle bir durumu yaşadığınızda (oyuncunun motivasyonunu bozan kişi siz olsaydınız/trash talking) ne hissedersiniz? Neden?

Fair playe aykırı davranış içeren “Senaryo 5”de yer alan davranışı yaşadıklarında ne hissedeceklerine dair soruya sporcuların 2’si “fair playe uygun davranış yönelimi teması” altında yer alacak şekilde cevap vermiştir. Sporculara ait cevaplar incelendiğinde; senaryo gereği bu davranışta bulunan bir oyuncu olarak spor ortamına uyumlu bir birey gibi hissetmeyecekleri, karşısındaki rakibine karşı kurallar dahilinde mücadele ettiğinde kazanılan galibiyetin daha anlamlı olacağını ve kendi yetersizliğinin yansımaları olarak fair playe aykırı bir davranışla bunu örtmeye yönelik hareket etmiş olduklarını düşündükleri tespit edilmiştir.

E2: “Senaryo özelinde eğer bu davranışı sergileyen sporcu bensem performansımın emin olmadığını, kendimi yetersiz hissettiğim için bu yola başvurduğumu düşünürdüm.”

E10: “Basketbol ortamında rakibine üstünlük sağlamak için buna başvuran çok sayıda oyuncu var. Sürekli atışmaya girmek bana göre değil. Kendi oyunumu etkileyeceği için bunun içerisinde bulunduğum için kötü hissedirdim. Sporun ruhuna tezat bir davranış diye düşünüyorum.”

Fair playe aykırı davranış yönelimi

Böyle bir durumu gördüğünüzde ne hissedersiniz? Neden?

Fair playe aykırı davranış içeren “Senaryo 5” için sporcuların böyle bir durumu gördüklerinde ne hissettiklerine dair sorulara 11 sporcu “fair playe aykırı davranış yönelimi teması” altında yer alacak şekilde cevap vermiştir. Sporcuların rakiplerini psikolojik olarak etkilemek ve performansları üzerinde yıpratıcı etki yaratabilmek adına fair playe aykırı bir davranışta bulunmayı spor ortamının doğal bir parçası şeklinde değerlendirdikleri tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra sporcuların bu tür bir durumda fair playe aykırı davranışta bulunmanın yanlış oluşunun farkındalığını yaşamak yerine buna maruz kalan sporcunun bu tür durumlar için önceden hazırlıklı olması gerektiğini vurguladıkları sonucuna ulaşmıştır.

E2: “Bu çok fazla karşılaşılan bir durum ve bu davranışın yapılmamasının değil aksine karşıdaki oyuncunun bunların karşısında etkilenmeden durabilmesinin daha önemli olduğu kanısındayım.”

E4: “Genel adıyla “trash-talking” yapabilmek oyunun bir parçası diye düşünüyorum. Bu yüzden değerli. Hoşuma gider. Bunu yapabilmek ustalık ister. Rakibin motivasyonu hazırlığı tam olmalı etkilenmemeli etkileniyorsa eğer yapan değil etkilenen oyuncunun zayıflığıdır.”

E6: “Kaybeden oyuncunun psikolojik olarak zayıf olduğunu düşünürüm. Bu davranış çok garip karşılanmayan ve yapılması normal olan bir durum. O yüzden iyi iş yapmış derim. Mental olarak hazır olunmalı diye düşünürdüm.”

Böyle bir durumu duyduğunuzda ne hissedersiniz? Neden?

Fair playe aykırı davranış içeren “Senaryo 5” için sporcuların böyle bir durumu duyduklarında ne hissettiklerine dair sorulara 11 sporcu “fair playe aykırı davranış yönelimi teması” altında yer alacak şekilde cevap vermiştir. Sporcuların kendilerine yöneltilen soruya verdikleri cevaplar doğrultusunda; basketbolcular tarafından senaryo gereği ele alınan fair playe aykırı davranışın benimsenmiş olduğu, bu davranışı sergileyebilmenin ustalık gerektirdiği ve psikolojik olarak rakibi yıpratmak amacıyla sıklıkla kullanılmasının normal karşılandığı sonucu ortaya çıkmıştır.

E5: “Nasil motivasyonunu bozmalarına izin verdi merak ederim. Çünkü iyi hazırlanmış olmalıydı. Bunu başardıkları için tebrik ederim.”

E6: “Yaptığımız iş her şeyden önce psikolojik olarak sağlam kalmaya yönelik. O yüzden karşılığını veremiyorsa sıkıntı o yüzden kişi kendisi sağlam olmalıydı. Bu şekilde bir davranışı garipsemem.”

E9: “Rakibine karşı avantaj elde eden oyuncuyu tebrik etmek isterim. En iyi oyuncuyu düşürmek güzel olmuştur. Kendisiyle gurur duyabilir.”

Böyle bir durumu yaşadığınızda (oyuncunun motivasyonunu bozan kişi siz olsaydınız/trash talking) ne hissedersiniz? Neden?

Fair playe aykırı davranış içeren “Senaryo 5” için sporcuların böyle bir durumu duyduklarında ne hissettiklerine dair sorulara 10 sporcu “fair playe aykırı davranış yönelimi teması” altında yer alacak şekilde cevap vermiştir. Sporcuların bu durumu kendilerinin yaşadıklarını varsaydıklarında verdikleri cevaplar incelendiğinde; özellikle oyuncuların bu davranışın beklendiği, antrenör ve yönetici gibi spor paydaşları tarafından rakibin psikolojik iyiliği üzerinde baskı oluşturma konusunda teşvik edildikleri ve zafere giden yolda her şeyin mubah olduğu düşüncesinin yaygın bir görüş olarak kabul gördüğü tespit edilmiştir.

E1: “Bazen özellikle biz oyuncuların kazanmak için böyle davranışlar bekleniyor. Dolayısıyla sahada sadece kendim ve takım arkadaşlarım için mücadele etmiyorum aynı zamanda antrenörlerim ve yöneticilerimden de alacağım övgüyü düşünüyorum. Bu beni çok memnun eder. Hedefime de ulaşmış olurum.”

E6: “Ben trash-talkingi maçlarda bilerek yapıyorum. Önce fiziksel üstünlük sağlamaya çalışırım eşit gidiyorsak psikolojik olarak yıpratmaya giderim. Başarılı olursam gurur duyarım kendimle. Bu durumda başarılı olmak ustalık gerektirir.”

E11: “Rakibimi psikolojik açıdan yıpratmış ve maçtan düşürmüş oluyorum. Sevindir. Sadece konuşarak bile istediğimi aldığım için kendimi tebrik ederim. Üstelik bunu başardığım için takdir bile edilirim diye düşünüyorum.”

Senaryo 6’ya yönelik bulgular

Senaryo 6: “Playoff serisinde geride olan takımında yer alan bir oyuncu, bir sonraki maçta galip gelme arzusuyla karşı takım oyuncusuna hakemin görmeyeceği şekilde sürekli yakın temasta kalarak, hakemi aldatacak şekilde kendini yere atıyor ve oyuncunun 5 faulle dışarı çıkmasına sebep oluyor. Böylece seride öne geçen takım kendi takımı oluyor.”

Fair playe uygun davranış yönelimi

Böyle bir durumu gördüğünüzde ne hissedersiniz? Neden?

Fair playe aykırı davranış içeren “Senaryo 6” için sporcuların böyle bir durumu gördüklerinde ne hissettiklerine dair sorulan soruya 5 sporcu “fair playe uygun davranış yönelimi teması” altında yer alacak şekilde cevap vermiştir. Sporcuların vermiş olduğu cevaplar doğrultusunda; yüksek performans sergilemeye odaklanmak yerine hakemi aldatma yoluna gitmenin bir kazanç anlamına gelmediği aksine konsantrasyonu bozan bir durum olabileceğini, sporcunun dış faktörlerden etkilenmeden sahaya iyi bir sporcu profili yansıtmasının gerektiğini ve bu tarz davranışların basketbolun dolayısıyla sporun ruhuna zarar verdiğini vurguladıkları tespit edilmiştir.

E2: “Bunu yapan bir oyuncuyu gördüğümde, sahada tek başına olan bir oyuncu değil takım ve antrenör etkisiyle zafer için her yol mubahır mantığını benimseyen bir sporcu gelir aklıma. Bunlara rağmen iyi bir profil sergilemeyi seçmek gerekir. Çünkü daha sonrasında da bu davranışla birlikte anılabilirsiniz. Bu üzücü bir durum.”

E10: “Bu durumu daha önce de şahit olan biri olarak dışarıdan hoş görünmediğini belirtmek isterim. Basketbola daha doğrusu spor ortamına hiç yakışmıyor.”

E11: “Çok sinir bozucu bir davranış olarak geliyor bana. Doğru bulmuyorum. Hakemi o an için ya da o maç özelinde aldatıyor olabilir ancak her zaman bu yaptıkları hatırlanacaktır.”

Böyle bir durumu duyduğunuzda ne hissedersiniz? Neden?

Fair playe aykırı davranış içeren “Senaryo 6” için sporcuların böyle bir durumu duyduklarında ne hissettiklerine dair sorulan soruya 6 sporcu “fair playe uygun davranış yönelimi teması” altında yer alacak şekilde cevap vermiştir. Sporcuların verdikleri cevaplar doğrultusunda; fair playe aykırı bir davranışla elde edilen galibiyetin haklı bir kazanç olmadığı, spor ahlakı açısından düşündüklerin de ise bu gibi durumların profesyonel sporcu olmakla bağdaşmadığı ve hakemi aldatmak yerine performansa odaklanmak gerektiğini belirttikleri tespit edilmiştir.

E1: “Temelde kendi oyununa, performansına odaklanması gereken sporcunun bu yola başvurmasının kendi açısından çok da olumlu sonuçlarının olacağını düşünmüyorum. Genel anlamda spor ahlakına da uymuyor. Duyduğumda üzülürüm.”

E9: “Açıkgası sinirlenirim. Flop atmak bana göre oyunda hoş durmuyor. Ayrıca hakemi aldatmak yerine gerçekten işini yapıyor olması gerekir. Bu gibi davranışlar sizinle kariyeriniz boyunca özdeşleştirilecektir. Maalesef çok fazla karşılaşıyoruz.”

E10: “Bizim camiamızda genelde hakemi aldatmak ustalık gibi lanse ediliyor. Ancak dışarıdan hoş görünmüyor. Basketbola yakışmıyor.”

Böyle bir durumu yaşadığınızda (oyuncunun 5 faulle çıkmasına sebep olan kişi olsaydınız) ne hissedersiniz? Neden?

Fair playe aykırı davranış içeren “Senaryo 6” için sporcuların böyle bir durumu yaşadıklarında ne hissettiklerine dair sorulan soruya 1 sporcu “fair playe uygun davranış yönelimi teması” altında yer alacak şekilde cevap vermiştir. Sporcunun yöneltilen soruya vermiş olduğu cevap incelendiğinde; sporcunun fair playe aykırı davranışın spor ruhuna yakışmadığı bilinciyle bu durumu senaryo gereği dahi olsa gerçekleştirmekten rahatsızlık duyduğu sonucuna ulaşılmıştır.

E2: “Kendimi bu yanlış davranışı sergileyen oyuncunun yerine koymata zorluk yaşıyorum. Çünkü basketbolda sıklıkla karşılaşılan bu durumla alakalı ben de kendimi rahatsız hissediyorum. Haksız galibiyet kazanmayı tüm sezon harcanan emek ve çabayla yana göremiyorum. Senaryo gereği yapış olsam dahi çok büyük bir pişmanlık duyardım.”

Fair playe aykırı davranış yönelimi

Böyle bir durumu gördüğünüzde ne hissedersiniz? Neden?

Fair playe aykırı davranış içeren “Senaryo 6” için sporcuların böyle bir durumu gördüklerinde ne hissettiklerine dair sorulan soruya 7 sporcu “fair playe aykırı davranış yönelimi teması” altında yer alacak şekilde cevap vermiştir. Sporcuların fair playe aykırı davranış karşısında bu durumu gördüklerinde; hakemi aldatma ve hile yapmayı kanıksadıkları, aldatma yapabilmek için belirli bir beceriye sahip olunması gerektiğini düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra kazanma isteğinin her şeyden önce geldiği durumların olabileceğini ve bu durumun normal olduğunu ifade ettikleri tespit edilmiştir.

E3: “Bunu gerçekleştiren takım arkadaşımın onu tebrik ederim. Aldatmayı yapabilmiş olması bir başarıdır. Flop yapmak ustalıktır.”

E6: “Bana göre kazanmanın tek bir yolu yok bu da bir tanesi. Saha içinde kimin daha iyi olduğunu gösteren bir durumdur bu. Sahada yapılan her şey sonuç kazanmaya gidiyorsa mubahtır.”

E8: “Aldatma da oyunun bir parçası ustalık diye düşünüyorum. Hakemi buna inandırabilmek ve bunu bu şekilde yansıtabilmek büyük bir başarı diye düşünürüm. Yapabilen oyuncuyla gurur duyarım.”

Böyle bir durumu duyduğunuzda ne hissedersiniz? Neden?

Fair playe aykırı davranış içeren “Senaryo 6” için sporcuların böyle bir durumu duyduklarında ne hissettiklerine dair sorulan soruya 6 sporcu “fair playe aykırı davranış yönelimi teması” altında yer alacak şekilde cevap vermiştir. Sporculara ait cevaplar incelendiğinde; fair playe aykırı davranışta bulunan sporcuyla yetenekli bulma, becerisini takdir etme ve hakemlerin bu durumda dikkatli olması gerektiği burada sporcunun bir sorumluluğu olmadığı düşüncesinin hâkim olduğu tespit edilmiştir.

E3: “Bu durumu duyduğumda hoşuma gider. Hakemi aldatması bir başarıdır. Zeki olduğunu düşünürüm. Hakemi aldatmak zordur fakat iyi bir şekilde iyi bir zamanlamayla bunu başardığı için o sporcuyla takdir ederim.”

E4: “Bunu yapan oyuncuyu yetenekli olarak görürüm. Maçı izleyip kendimi de geliştirmek isterdim. Nasıl yapıldığını görmek isterdim. Hiç kimseye fark ettirmeden nasıl yaptığını öğrenmek isterdim.”

E7: “Flop atmak ustalık ister. Rakip oyuncu bu tuzağa düşmemeliydi derim. Hakeme de fark ettirmeden aldatma yapmayı başarabilmiş. Bu saygı duyacağım bir durum olurdu.”

Böyle bir durumu yaşadığınızda (oyuncunun 5 faulle çıkmasına sebep olan kişi olsaydınız) ne hissedersiniz? Neden?

Fair playe aykırı davranış içeren “Senaryo 6” için sporcuların böyle bir durumu duyduklarında ne hissettiklerine dair sorulan soruya 11 sporcu “fair playe aykırı davranış yönelimi teması” altında yer alacak şekilde cevap vermiştir. Sporcuların fair playe aykırı davranışı sergileyen oyuncunun kendileri olduğunu varsaydıklarında bu durum açısından yapmış oldukları değerlendirmeler sonucunda; hakemi aldatma, zafer arzusuyla fair playe aykırı davranış sergilemenin normalleştirilmesi, aldatma ve hile yapmayı alanında ustalaşma gibi durumların kolaylıkla kabul gördüğü sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca sporcular yapmış oldukları değerlendirmelerde antrenör ve diğer spor paydaşlarının baskısından da bahsetmiş fakat kazanmak için her yolun mubah olduğundan yola çıkarak bu durumun da sporun içerisinde doğal gelişen bir olay olduğunu vurgulamışlardır.

E1: “Burada işin içerisine kendim ve takım arkadaşlarım da girer. Temsil ettiğim takımımı başarıya ulaştıran kişi ben olduğum için antrenörlerimin de beni takdir edeceğinden hiç şüphem yok.”

E4: “Ben yapabilsem harika hissederdim. Özellikle deplasmanda yapmışsam daha da güzel olurdu. O oyuncuyu çıkarabilmiş olmak çok anlamlı olurdu.”

E6: “Çok mutlu hissederdim. İşimi yapmış olurum. Defalarca da yaptım. Karşı tarafın skorunu oyuncusunu oyun dışı bıraktığım için kendimle gurur duyardım. Kazanmak adına gereken her şeyi yapmaktan çekinmeyeceğimi biliyorum.”

TARTIŞMA ve SONUÇ

Sporla yazılı ve yazılı olmayan kurallara uymanın önemi her geçen gün daha fazla hissedilmektedir. Özellikle informal dediğimiz yazılı olmayan, kendi istek ve arzumuzla yaptığımız olumlu davranışların kıymeti günümüz spor ortamında oldukça değerlidir. Bu bağlamda profesyonel basketbolcuların fair playe uygun ve fair playe aykırı davranışlara dayalı ikilem öyküleri içeren senaryolar aracılığıyla fair play yönelimlerinin belirlenmesinin amaçlandığı bu çalışmada elde edilen sonuçlar incelendiğinde; sporcuların kritik anlarda alınan kararların zorluğunu içselleştirmelerinin yanı sıra fair playe uygun bir davranışın, kariyer, prestij ve toplumda saygınlık uyandırma gibi durumlar açısından olumlu yansımalarının olacağını düşündükleri anlaşılmaktadır. Literatürde sporcu ve spor paydaşlarının katılımıyla gerçekleşen ve fair play algılarının tespit edilmesine yönelik yapılan çalışmalarda elde edilen sonuçlar (Pekel, 2023; Pekel, Kırkoğlu, Iğdır & Okan, 2023; Satman & Pekel, 2023) mevcut çalışmada yer alan sporun özüne yakışmayan davranışlarda bulunan sporcuların, bu davranışları sebebiyle kariyerleri boyunca olumsuz bir şekilde anılacakları algısının yüksek olması ve prestij açısından fair playe uygun davranışların kıymetli görüldüğünü belirten sonuçlarla bağdaşmaktadır.

Araştırmaya göre; sporcuların aldıkları kararlarda aynı zamanda antrenör, yönetici ve diğer spor paydaşlarının da etkisinin olduğu, bu nedenle mesleki kaygı sebebiyle ikilem yaşansa dahi dürüst kalabilmenin ve özellikle sporcu sağlığını yakından ilgilendiren davranışlarda kuralların dışına çıkılmadan mücadele etmenin saygı uyandırdığı görüşünün benimsendiği düşünülmektedir. Bunun yanı sıra alışılmadık bir durum olmasına rağmen, basketbol ortamında dürüst davranışın haksız bir zaferi engelleyebileceği düşüncesinin artan bir şekilde memnuniyet verici olduğunun ve bu gibi olumlu davranışların yaygınlaşması adına örnek gösterilmesi gerektiğinin vurgulandığı görülmektedir. Ayrıca sporcuların fair playe uygun davranış sergileyerek sahaya iyi bir sporcu profili yansıttığından dolayı vicdanlarının rahat olacağı, bu durumun saha içinde olduğu kadar saha dışında da etkisini sürdüreceği ve hakemi ya da rakibi aldatmak gibi fair playe aykırı davranışların sporun ruhuna zarar verdiği düşüncesinin hakim olduğu görülmektedir. Alanyazında Shields, Bredemeier, LaVoi & Power (2005) tarafından gerçekleştirilen çalışma sonuçları, genç sporcularda iyi ve kötü spor davranışlarının sıklığının incelendiği, katılımcıların iyi sporcular olarak yetişmenin önemini vurguladıkları ve bu nedenle takım arkadaşlarının birbirini desteklemesi gerektiği düşüncesinin hakim olduğuna vurgu yapmaktadır. Bu sonuçlar, mevcut çalışmada elde edilen sporcuların iyi davranışların yaygınlaşmasının spor ortamı açısından önemli oluşunu destekledikleri sonucu ile bağdaşmaktadır. Prososyal davranışlar spor ortamında olumlu bir etki yaratma eğilimindedir (Eisenberg & Mussen, 1989). Spor bağlamında fair play kavramı prososyal davranış biçimlerinden biri olarak kabul edilmektedir (Cruz,

Boixadós, Valiente & Torregrosa, 2001; Kleiber & Roberts, 1981). Araştırma sonuçları, sporcuların fair playe uygun bir davranışın, özellikle kendi branşlarında ender rastlanan bir davranış olması sebebiyle değerli olduğunu, bu gibi davranışların yaygınlaşmasını destekledikleri ve bu durumun zafer kazanmaktan daha fazla iz bırakabileceği görüşünü benimsedikleri görülmektedir.

Ancak rekabetin üst düzeyde yaşandığı ortamlarda bu durumun korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasında yaşanan zorluklar göze çarpmaktadır. Günümüzde gerek seyirci yoğunluğu gerekse toplum içerisinde sporcuların rol model oluşuyla basketbol branşı ön plana çıkmaktadır. Fakat sporcuların kazanma baskısı, zafer elde etme arzusu, maddi kazançlar ya da spor paydaşlarının sporun özüne uygun olmayan isteklerini yerine getirebilme gibi sporun ruhuna yakışmayan, olumlu model olma olgusunun dışında davranışlar sergiledikleri görülmektedir. Araştırma sonuçları incelendiğinde; sporcuların zor şartlar altında aldıkları kararlarda ikileme kaldıkları fakat sonuca ulaşmada kendileri ve diğer spor paydaşları lehine ya da aleyhine olması durumunda olayları farklı şekilde yorumladıkları anlaşılmaktadır. Araştırmalar, performans odaklı hedeflerin, zarar verici eylemlerde bulunmanın meşruiyeti, sportmenlik dışı davranışların onaylanması, sözlü/fiziksel saldırganlık gibi çeşitli ahlaki değişkenlerin yanı sıra olumsuz yargılar ve antisosyal davranışlarla da ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır (Cruz Feliu vd., 2018). Spor yapmanın edinilen ahlaki değerler üzerinde etkili olmasının ve sporun karakter geliştirici etkisinin yanı sıra bazı durumlarda antisosyal davranışlara yol açabileceği de savunulmaktadır (Coulomb-Cabagno & Rasclé, 2006; Kavussanu, Stamp, Slade, & Ring, 2009). Literatürde sporcuların faydacı sonuçları en üst düzeye çıkaracak kişisel ahlaki eylemleri kabul etmeleri bu tür eylemleri uygunsuz olarak reddetmekten daha uzun sürdüğü sonucuna ulaşılan çalışmalarla (Greene ve Haidt, 2002; Greene vd., 2001), farklı senaryolar sunulduğunda alınan kararlar ile bazı sonuçları olan bir durumda verilen kararlar arasında çelişkiler bulunduğunu belirten araştırma sonuçları (FeldmanHall vd., 2012; Teper, Inzlicht & Page-Gould, 2011) araştırmada ulaşılan sporcuların kendi faydasını gözettiğinde farklı davranışlar sergilediği sonucu ile bağdaşmaktadır.

Araştırma sonuçlarından, sporcuların kritik anlarda kendi lehlerine karar alındığında sessiz kalmayı tercih ettikleri, bunu bir kazanç olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Diğer yandan, kendi mesleki kazanım olarak adlandırdıkları ve hangi yolla elde edilirse edilsin sonuca bağlı kalarak kazanan takımda yer alan oyuncu olmaları nedeniyle bir sonraki transferlerinin olumlu etkileneceği düşüncesinin yaygın olduğu görülmektedir. Dolayısıyla sporcular hileye başvurma, hakemi aldatma ya da oyun içinde veya dışında rakibin motivasyonunu bozmaya yönelik davranış sergileme gibi fair playe aykırı davranışları benimsemekte ve doğal bir durum olarak kabullenmektedir. Alanyazında maç esnasında meydana gelebilecek varsayımsal senaryoların kullanıldığı ve oyuncuların bu davranışları ne sıklıkla yaptıklarının belirlendiği (FeldmanHall vd., 2012; Kavussanu, Roberts & Ntoumanis, 2002; Kavussanu & Spray, 2006; Miller, Roberts & Ommundsen, 2005; Roberts, Kavussanu & Sprague, 2001; Ommundsen, Roberts, Lemyre & Treasure, 2003; Teper vd., 2011) çalışmalarda ulaşılan sonuçlar, kritik anlarda alınan kararların ahlaki muhakeme ve ahlaki değerlerin karar verme açısından davranışın prososyal ya da antisosyal oluşunu değerlendirmiş ve araştırmaya ait sporcuların durumdan duruma değişen ahlaki yargılarının değişkenlik göstermesi sonucuyla bağdaşmaktadır. Ayrıca zor şartlar çerçevesinde yazılı kurallara uygun davranışların dahi bireyin kendine uygun gördüğü yerde yok sayılmasının yanı sıra informal fair play davranışlarının bile sergilenmekte zorlanıldığını gösteren çalışma sonuçları araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir (Morgulev vd., 2014; Sezen & Yıldırım, 2003).

Hile yapmak, hedeflerimize ulaşmak için kuralları göz ardı etme, genellikle dürüst olmayan ve ahlaka aykırı araçlar kullanmak olarak ifade edilmektedir (Hideg, 2023). Araştırma sonuçlarına göre; sporcuların hileyi haksız bir avantaj elde etme olarak görmekten ziyade hakemin ya da rakibin görmeyeceği şekilde yapıldığında alanında bir uzmanlık/ustalık olarak değerlendirdikleri ve bu durumun antrenörler tarafından da onaylandığı, takdir edildiği anlaşılmaktadır. Spor paydaşları içerisinde özellikle sporculara rol model olan bireyler ise antrenörlerdir. Antrenörler, toplumsal düzene yansımaları beklenen sosyal ve ahlaki değer aktarım sürecinde öncü liderler olarak kritik bir rol üstlenmektedir (Aktaş & Sezen-Balçıkınlı, 2023). Ustalık olarak görülen, gerçekleştirildiğinde alkışla ödüllendirilen fair playe aykırı bir davranışın özellikle antrenörler tarafından onaylanması ayrı bir sorunu gündeme taşımaktadır. Literatürde sporcular üzerindeki etkisinin oldukça büyük olduğu bilinen antrenörlerin fair playe aykırı davranışın oyunun bir parçası olması ve rekabet etmenin gereği olarak gördüğü, yeri geldiğinde sportmenlik dışı davranışları destekleyebilecekleri (Aktaş & Sezen-Balçıkınlı, 2023; Hamilton ve LaVoi, 2017; Higham, Newman, Stone & Rumbold, 2021; Romand & Pantaléon, 2007) ve ahlaki kopuşun antisosyal davranışlarla pozitif, prososyal davranışlarla ise negatif yönde ilişkili olduğunun görüldüğü farklı çalışmalar (Boardley & Kavussanu, 2007; Boardley & Kavussanu, 2011; Lucidi, Grano, Leone, Lombardo & Pesce, 2004) mevcut araştırmada yer alan sporcuların antrenör ve yöneticileri tarafından takdir edilme ve onaylanma isteğiyle fair playe aykırı bir davranış destekleme ve gerçekleştirme eğilimine sahip oldukları sonucunu desteklemektedir.

Araştırma sonuçları bağlamında sporcuların, olası senaryolarda fair playe uygun davranışlara bağlı kalacaklarına dair inançlarını ifade etmelerine rağmen, müsabakanın sonucu veya takımlarının konumu gibi faktörler söz konusu olduğunda sportmenliği bir kenara bırakıp fair playe aykırı davranışları meşrulaştırdıkları da gözlemlenmektedir. Sporcuların ahlaki kuralların sonuçlarla çatıştığı kişisel ikilemlerle karşı karşıya kaldıklarında kendisine fayda sağlayacak sonuçları en üst düzeyde kabullenip fair playe aykırı davranış yönelimi eğiliminde oldukları anlaşılmaktadır. Sporda üst makamlar genellikle etik kuralların benimsenmesini teşvik etse de etik dışı davranışların azaltılmasındaki etkinliği tartışmalıdır (Helin & Sandström 2007; Kaptein & Schwartz, 2008). Sporun sosyal bir yapı olduğundan yola çıkılarak toplumda kendilerini örnek alan genç nesiller olduğu düşünüldüğünde, sporcuların fair playe aykırı davranışları benimsemeleri olumsuz sonuçlara sebep olabilir. Bu durumun aksine sporcuların antrenör, yönetici ve diğer spor paydaşları tarafından fair playe uygun davranışlara yönlendirilmesi, fair playe uygun davranışların kabul gören standartlar olarak teşvik edilmesi ve medya gibi unsurlarla olumlu davranışların ön plana çıkarılması pozitif yönde farkındalığın artırılması ve bu davranışların yaygınlaşmasına yardımcı olabilir.

Senaryolar bağlamında araştırma sonuçları; sporcuların ikilem barındıran durumlarda olayı “gördükleri ve duyduklarında” fair playe uygun davranış yönelimi, belirtilen durumu “yaşadıklarında” ise kendi ve takımlarına avantaj sağlamayan durumlarda fair playe aykırı davranış yönelimi içerisinde olduklarını göstermektedir. Sporcuların yönelim gösterdikleri alanın farklılık göstermesinin sebepleri arasında son dönemlerde artan maddi kazanç, transferde etkin faktörlerin sıralamasının olumsuz yönde farklı algılandığı, hileye ve aldatmaya başvurmanın oyunun bir parçası haline geldiği ve antrenör ve diğer spor paydaşlarının zafer elde etme baskını ön planda tuttukları anlaşılmaktadır.

Kaynaklar

- Aktaş, İ. & Sezen-Balçıkanlı, G. (2023). Antrenörlerin Sportmenlik Öz-yeterliği: Ölçek Geliştirme Çalışması. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 28(2), 78-91.
- Allen-Collinson, J. (2009). Qualitative Research in Sport and Exercise Sporting Embodiment: Sports Studies and The (Continuing) Promise of Phenomenology. *Qualitative Research in Sport and Exercise*, 1(3), 279–296.
- Andersson, E. (2020). Parent-created Educational Practices and Conditions for Players' Political Socialisation in Competitive Youth Games: A Player Perspective on Parents' Behaviour in Grassroots Soccer. *Sport, Education and Society*, 25(4), 436–448.
- Boardley, I. D. & Kavussanu, M. (2007). Development and validation of The Moral Disengagement in Sport Scale. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 29(5), 608-628.
- Boardley, I. D. & Kavussanu, M. (2009). The Influence of Social Variables and Moral Disengagement on Prosocial and Antisocial Behaviours in Field Hockey and Netball. *Journal of sports sciences*, 27(8), 843-854.
- Boardley, I. D. & Kavussanu, M. (2011). Moral Disengagement in Sport. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 4(2), 93-108.
- Braun, V. & Clarke, V. (2023). Toward Good Practice in Thematic Analysis: Avoiding Common Problems and Be (Com) Ing A Knowing Researcher. *International Journal of Transgender Health*, 24(1), 1-6.
- Bronikowska, M., Korcz, A., Pluta, B., Krzysztosek, J., Ludwiczak, M., Łopatka, M. ... Bronikowski, M. (2019). Fair Play in Physical Education and Beyond. *Sustainability*, 11(24), 7064.
- Çar, B. & Sezen-Balçıkanlı, G. (2021). TÜRKİYE Fair Play Ödüllerinin Formal ve Informal Fair Play Davranışları Çerçevesinde İncelenmesi. *SPORMETRE The Journal of Physical Education and Sport Sciences*, 19(3), 116–135.
- Coulomb-Cabagno, G. & Rascle, O. (2006). Team sports Players' Observed Aggression As A Function of Gender, Competitive Level, and Sport Type. *Journal of Applied Social Psychology*, 36(8), 1980–2000.
- Creswell, J. W. (2018). *Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*. (M. Bütün ve S. Demir, Çev. Ed.). Ankara: Siyasal.
- Cruz, J., Boixadós, M., Valiente, L., & Torregrosa, M. (2001). Es Perd El" Fairplay" I L'esportivitat A L'esport En Edat Escolar?. *Apunts. Educacion Fisica y Deportes*, (64), 6-16.
- Cruz Feliu, J., Ponseti Verdager, F. J., Sampaio, M., Gamito, J. M., Marqués, A., Viñas, J. ... & Garcia Mas, A. (2018). Effect of a Psychological Training on Football Grassroot Coaches Upon Young Player's Fairplay and Disposition to Cheat. *Revista de Psicología Del Deporte*, 27(3), 0024-30.
- Delrue, J., Vansteenkiste, M., Mouratidis, A., Gevaert, K., Vande Broek, G. & Haerens, L. (2017). A Game-to-Game Investigation of The Relation Between Need-Supportive and Need-Thwarting Coaching and Moral Behavior in Soccer. *Psychology of Sport and Exercise*, 31, 1–10.
- Eisenberg, N., & Mussen, P. H. (1989). *The Roots Of Prosocial Behavior in Children*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri: Yaklaşım, Yöntem ve Teknikler*. Ankara: Anı.
- FeldmanHall, O., Mobbs, D., Evans, D., Hiscox, L., Navrady, L. & Dalgleish, T. (2012). What we Say and What We Do: The Relationship Between Real and Hypothetical Moral Choices. *Cognition*, 123(3), 434–441.
- Finlay, L. (2021). Thematic Analysis:: The ‘Good’, The ‘Bad’and The ‘Ugly’. *European Journal for Qualitative Research in Psychotherapy*, 11, 103-116.
- Greene, J. & Haidt, J. (2002). How (And Where) Does Moral Judgment Work? *Trends in Cognitive Sciences*, 6(12), 517–523.
- Greene, J. D., Sommerville, R. B., Nystrom, L. E., Darley, J. M. & Cohen, J. D. (2001). An fMRI Investigation of Emotional Engagement in Moral Judgment. *Science*, 293(5537), 2105–2108.
- Hamilton, M. G. & LaVoi, N. M. (2017). Ethical Professional Identity and The Development of Moral Exemplar Collegiate Coaches. *Journal of Moral Education*, 46(2), 114-128.
- Hancock, B., Ockleford, E. & Windridge, K. (2001). *An Introduction to Qualitative Research*. London: Trent Focus Group.
- Helin, S. & Sandström, J. (2007). An Inquiry Into The Study of Corporate Codes of Ethics. *Journal of Business Ethics*, 75, 253-271.
- Hideg, G. (2023). The Disposition to Cheating in Sport Questionnaire (CDED-KE) Adaptation in Kenyan University Students. *East African Journal of Education Studies*, 6(2), 386-395.

- Higham, A. J., Newman, J. A., Stone, J. A. & Rumbold, J. L. (2021). Coaches' Experiences of Morality in English Professional Football Environments: Recommendations for Creating A Moral Atmosphere. *International Sport Coaching Journal*, 9(2), 211-221.
- Hoffman, M. L. (1990). *The Contribution of Empathy to Justice and Moral Judgment*. In: N. Eisenberg & J. Strayer (Eds.), *Empathy and Its Development* (pp. 47-80). New York: Cambridge University Press.
- Kaptein, M. & Schwartz, M. S. (2008). The Effectiveness of Business Codes: A Critical Examination of Existing Studies and The Development of An Integrated Research Model. *Journal of Business Ethics*, 77, 111-127.
- Karande, K., Shankarmahesh, M. N., Rao, C. P. & Rashid, Z. M. (2000). Perceived Moral Intensity, Ethical Perception, and Ethical Intention of American and Malaysian Managers: A Comparative Study. *International Business Review*, 9(1), 37-59.
- Kavussanu, M. (2008). Moral Behaviour in Sport: A Critical Review of The Literature. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 1(2), 124-138.
- Kavussanu, M. (2019). Toward An Understanding of Transgressive Behavior in Sport: Progress and Prospects. *Psychology of Sport and Exercise*, 42, 33-39.
- Kavussanu, M., Roberts, G. C., & Ntoumanis, N. (2002). Contextual Influences on Moral Functioning of College Basketball Players. *The Sport Psychologist*, 16(4), 347-367.
- Kavussanu, M. & Spray, C. M. (2006). Contextual Influences on Moral Functioning of Male Youth Footballers. *The Sport Psychologist*, 20(1), 1-23.
- Kavussanu, M., Stamp, R., Slade, G. & Ring, C. (2009). Observed Prosocial and Antisocial Behaviors in Male and Female Soccer Players. *Journal of Applied Sport Psychology*, 21(S1), S62-S76.
- Kaye, M. P. & Ward, K. P. (2010). Participant-Related Differences in High School Athletes' Moral Behavior. *Athletic Insight Journal*, 2(1), 1-17.
- Laughlin, T. M. (1999). The Ethics of Basketball. *Continuum: Journal of Media & Cultural Studies*, 13(1), 13-28.
- Lucidi, F., Grano, C., Leone, L., Lombardo, C. & Pesce, C. (2004). Determinants of the Intention to Use Doping Substances: An Empirical Contribution in A Sample of Italian Adolescents. *International Journal of Sport Psychology*, 35(2), 33-48.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. California: Sage.
- Miller, B. W., Roberts, G. C. & Ommundsen, Y. (2005). Effect of Perceived Motivational Climate on Moral Functioning, Team Moral Atmosphere Perceptions, and The Legitimacy of Intentionally Injurious Acts Among Competitive Youth Football Players. *Psychology of Sport and Exercise*, 6(4), 461-477.
- Morgulev, E., Azar, O. H., Lidor, R., Sabag, E. & Bar-Eli, M. (2014). Deception and Decision Making in Professional Basketball: Is It Beneficial To Flop? *Journal of Economic Behavior and Organization*, 102, 108-118.
- Morris, P. H. & Lewis, D. (2010). Tackling Diving: The Perception of Deceptive Intentions in Association Football (Soccer). *Journal of Nonverbal Behavior*, 34(1), 1-13.
- Ommundsen, Y., Roberts, G. C., Lemyre, P. N. & Treasure, D. (2003). Perceived Motivational Climate in Male Youth Soccer: Relations to Social-Moral Functioning, Sportspersonship and Team Norm Perceptions. *Psychology of Sport and Exercise*, 4(4), 397-413.
- Palou, P., Ponseti, F. J., Cruz, J., Vidal, J., Cantallops, J., Borràs, P. A. & Garcia-Mas, A. (2013). Acceptance of Gamesmanship and Cheating in Young Competitive Athletes in Relation to The Motivational Climate Generated by Parents and Coaches. *Perceptual and Motor Skills*, 117(1), 290-303.
- Patton, M. Q. (2014). *Qualitative Research & Evaluation Methods: Integrating Theory and Practice*. London: Sage.
- Pekel, A. Ö., (2023). Profesyonel Voleybolcuların Fair Play Algısı. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 8(3), 448-457.
- Pekel, A. Ö., Kırkoğlu, N., Iğdır, E. C. & Okan, İ. (2023). Futbol Hakemlerinin Fair Play Kavramına Yönelik Algıları: Metafor Çalışması. *The Online Journal of Recreation and Sports*, 12(3), 362-367.
- Ponseti, F. J., Cantallops, J. & Muntaner-Mas, A. (2016). Fair play, Cheating and Gamesmanship in Young Basketball Teams. *Journal of Physical Education & Health-Social Perspective*, 5(8), 29-33.
- Roberts, G. C., Kavussanu, M. & Sprague, R. L. (2001). Mentoring and The Impact of The Research Climate. *Science and Engineering Ethics*, 7, 525-537.
- Satman, M. C. & Pekel, A. O. (2023). İşitme Engelli Milli Voleybolcuların Fair Play Algısı. *Journal of ROL Sport Sciences*, 635-646.
- Serrano-Durá, J., Molina, P. & Martínez-Baena, A. (2021). Systematic Review of Research on Fair Play and Sporting Competition. *Sport, Education and Society*, 26(6), 648-662.
- Sezen, G. & Yıldırım, İ. (2003). Profesyonel ve Amatör Futbolcuların Fair Play Anlayışları. İ. Yıldırım, P. Doğan, E. E. Erturan (Eds.). *Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi (10-11 Ekim 2003, Ankara s.13-20) Bildiriler Kitabı*. Ankara: Sim.

- Sezen-Balçıkanlı, G. (2009). Fair play and empathy: A Research Study with Student Teachers. *Journal of US-China Public Administration*, 6(4), 79-84.
- Sezen-Balçıkanlı, G. (2017). Yarışma Sporlarının Ahlaksal Amacı. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 47-52.
- Sezen-Balçıkanlı, G. & Yıldırım, İ. (2011). Profesyonel Futbolcuların Sportmenlik Yönelimleri ve Empatik Eğilim Düzeyleri. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(2), 49-56.
- Sezen-Balçıkanlı, G. & Yıldırım, İ. (2018). Elit Salon Hokeyi Oyuncularında Empatik Beceri ile Prososyal Davranışlar Arasındaki İlişki. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 23(1), 1-8.
- Shields, D., Bredemeier, B. L., LaVoi, N. M., & Power, F. C. (2005). The Sport Behaviour Of Youth, Parents and Coaches. *Journal of Research in Character Education*, 3(1), 43-59.
- Simon, R. L., Torres, C. R. & Hager, P. F. (2018). *Fair Play: The Ethics of Sport*. New York: Routledge.
- Suri, H. (2011). Purposeful Sampling in Qualitative Research Synthesis. *Qualitative Research Journal*, 11(2), 63-75.
- Teper, R., Inzlicht, M. & Page-Gould, E. (2011). The Role of Affect in Behavior and Forecasting Are We More Moral Than We Think? Exploring The Role of Affect in Moral Behavior and Moral Forecasting. *Psychological Science*, 22(4), 553-558.
- Zarić, I., Milošević, M., Kukic, F. & Mita Dopsaj, M. (2021). Association of Mental Toughness with Competitive Success of Young Female Basketball Players. *Human Sport Medicine*, 21(1), 86-93.